

Tweede Bestuursrapportage 2023

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Programma 1. Inwoner en Bestuur	3
1.1 Doelenbomen Inwoner en bestuur	3
1.2 Financieel overzicht	7
Programma 2. Altena Samenredzaam	9
2.1 Doelenbomen Altena Samenredzaam	9
2.2 Financieel overzicht	16
Programma 3. Veelzijdig Altena	19
3.1 Doelenbomen Veelzijdig Altena	19
3.2 Financieel overzicht	32
Programma 4. Duurzaam Altena	34
4.1 Doelenbomen Duurzaam Altena	34
4.2 Financieel overzicht	43
Programma 5. Bereikbaar Altena	48
5.1 Doelenbomen Bereikbaar Altena	48
5.2 Financieel overzicht	53
Programma 6. Financiën	55
6.1 Doelenbomen Financiën	55
6.2 Financieel overzicht	59
Investerings	64
Samenvattend overzicht	66
Financieel overzicht	66
Bijlage 1. Actualisering investeringsprogramma 2023-2027	68

Inleiding

Voor u ligt de Tweede Bestuursrapportage 2023. Hierin wordt gerapporteerd over de uitvoering van de Begroting 2023 in de periode van januari tot mei 2023. De Tweede Bestuursrapportage 2023 bevat voor het begrotingsjaar 2023 financiële mutaties van per saldo € 660.000 voordelig. De doorwerking van de mutaties in de jaren 2024 en verder is verwerkt in de Begroting 2024 en de Meerjarenraming 2025-2027.

Tezamen met de mutaties van de Eerste Bestuursrapportage 2023 is de stand van de Begroting 2023 nu € 3,2 miljoen nadelig. De ervaring van de afgelopen jaren is dat het financiële beeld in de laatste maanden nog wordt bijgesteld. Zo zijn er diverse incidentele voordelen en blijkt dat er diverse werken budgettair doorschuiven naar een volgend jaar. Die laatste categorie bedroeg de afgelopen jaren ongeveer € 3,5 miljoen. Met het oog daarop zal een Decemberwijziging worden opgesteld.

De stand van zaken van de beleidsmatige uitvoering wordt weergegeven via de in de doelenbomen samengebrachte doelstellingen uit de Begroting 2023, waarbij de voortgang wordt aangegeven door de kleur groen, geel of rood, voorzien van een korte toelichting.

Op de volgende pagina's worden per programma de beleidsmatige stand van zaken beschreven en de significante financiële mutaties in het jaar 2023 toegelicht. Conform de financiële verordening worden alleen significante afwijkingen toegelicht, vormgegeven door een ondergrens van € 50.000. De rapportage sluit af met een overzicht van de ontwikkelingen in de investeringsbudgetten. Tot slot volgt een samenvatting en worden de beslispunten weergegeven.

Budgetten waarvan op dit moment duidelijk is dat deze in 2024 benodigd zullen zijn omdat de werkzaamheden niet meer in 2023 plaatsvinden maar in 2024 uitgevoerd zullen worden, worden in het jaar 2023 afgeraamd. Het college zal bij de Jaarrekening 2023 een voorstel doen deze niet bestede middelen naar 2024 over te hevelen. De overheveling van deze budgetten naar 2024 wordt derhalve betrokken bij de besluitvorming over de Jaarrekening 2023.

Programma 1. Inwoner en Bestuur

1.1 Doelenbomen Inwoner en bestuur

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Uitnodigend bestuur en kerngericht werken				
Burgers en bedrijven, belanghebbenden, buurten en bestuur zijn tevreden over de dienstverlening van de gemeente Altena.	<ul style="list-style-type: none"> We volgen een dienstverleningsagenda waarin we integraal prioriteiten stellen. Hierbij houden we rekening met beschikbare capaciteit, werkprocessen en financiële middelen. We stellen serviceformules op aan de hand waarvan we de dienstverlening verder invullen naar de aard van de relatie. We monitoren de dienstverlening aan de hand van de 4 B's. 	2022-2026		<p>Er wordt uitvoering gegeven aan de projecten, die zijn opgenomen in de roadmap. Vanuit dienstverlening ligt de focus op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Procesgericht verbeteren - Leren werken en denken vanuit de serviceformules - Informatievoorziening up-to-date houden - Meten en monitoren klantbeleving <p>Er is een procesmodel vastgesteld en een methodiek om processen te optimaliseren. Daarnaast is een tool aangeschaft om klantbeleving te gaan monitoren.</p>
De samenleving (inwoners, politiek, ambtenaren en de maatschappelijke partners) werken gezamenlijk aan maatschappelijke opgaven.	We geven uitvoering aan het programma bestuurlijke vernieuwing en kerngericht werken. Dit doen we volgens de vastgestelde uitvoeringsagenda van de notitie 'Bestuurlijke vernieuwing in actie'.	Doorlopend		<p>Met het KSG bestuurlijke vernieuwing wordt invulling gegeven aan de uitvoering en wordt een themasessie voorbereid voor Q3.</p> <p>Samen met het KSG maatschappelijke agenda wordt het besteden van de middelen op een wijze die aansluit bij bestuurlijke vernieuwing besproken.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Dienstverlening van de Buitendienst is ingericht volgens het principe kerngericht werken.	We implementeren het kerngericht werken in de Buitendienst aan de hand van een daartoe op te stellen uitvoeringsplan.	2022-2026		Q2 2023 wordt een pilot voorbereid om in één van onze kernen samen met inwoners te werken aan het operationaliseren van het kerngericht werken bij de Buitendienst.
Sterke speler, in de regio en daarbuiten				
Er komen themateams binnen de Baronie-samenwerking.	We dragen actief bij aan de verdere professionalisering van de samenwerking in de Baronie-regio. Dit komt voort uit de verkenning die in 2021 is gedaan naar de mogelijkheden. In onze bijdrage houden we oog voor de samenhang met de samenwerking in de regio West-Brabant (RWB) en op de schaal van de stedelijke regio Breda Tilburg (SRBT).	2022-2026		Er zijn geen themateams gestart, wel wordt binnen De Baronie verder gewerkt aan het verstevigen van de samenwerking. Daarbij wordt gekeken naar de samenwerking in de fysieke pijler, sociale pijler en bestuurlijke pijler. Ook op het vlak van de vluchtelingenopvang wordt al intensief samengewerkt. Komend najaar wordt een bestuurlijke Baronie-dag georganiseerd (voor alle colleges) én een bijeenkomst voor alle gemeenteraden.
Actieve bijdrage in de Regio West-Brabant (RWB).	De samenwerking in de RWB is belangrijk voor het realiseren van onze inhoudelijke doelen op het gebied van economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte. Bestuurlijk zijn we de komende periode vertegenwoordigd in het Strategisch Beraad (portefeuille economische sector High Tech Maintenance). Daarnaast leveren we een bijdrage aan de speerpunten mobiliteit, circulaire economie en vitaal buitengebied. Dit alles ondersteund door betrokkenheid in ambtelijke overleggen en werkgroepen. Het actieprogramma van de RWB wordt nog herijkt voor de periode 2023-2027. We zijn betrokken bij de keuzes die daarin gemaakt worden.	Doorlopend		Nog steeds wordt gewerkt aan de herijking van het Actieprogramma 2023-2027. Het is de ambitie om daarbij scherpere keuzes voor het profiel en de focus van de werkzaamheden van de RWB te gaan maken. De keuzes richten zich vooralsnog op drie hoofdprogramma's: circulaire regio, plantaardige regio en innovatieve regio. In het najaar worden de gemeenteraden geraadpleegd.
Verstedelijkingsakkoord.	Met de gemeenten in de regio Breda – Tilburg is toegewerkt naar een verstedelijkingsstrategie die in het najaar van 2022 wordt vastgesteld. De	2022-2023		In het voorjaar is de Woondeal SRBT vastgesteld en ondertekend. De verstedelijkingsstrategie is inmiddels verder uitgewerkt in een

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	inhoud van deze strategie wordt vervolgens verwerkt in een op te stellen 'woondeal'. In deze 'woondeal' maken we in 2023 op regionale schaal met de provincie afspraken over woningbouw.			'ontwikkelstrategie', die na de zomer wordt aangeboden aan de gemeenteraden in de SRBT regio voor een procedure van wensen en bedenkingen.
Veiligheid, ondermijning en drugscriminaliteit				
Altena is een veilige plek om te wonen, te werken en deel te nemen aan het maatschappelijke leven.	We stellen een nieuw veiligheidsbeleid op voor 2023-2026. Om tot nieuw beleid te komen wordt er een enquête veiligheid uitgezet om het subjectieve veiligheidsgevoel van onze inwoners te meten. Ook brengen we de objectieve cijfers van de afgelopen jaren en de trends en ontwikkelingen in beeld. Tijdens een veiligheidsavond presenteren we de uitkomsten en cijfers aan uw raad om gezamenlijk de prioriteiten voor het veiligheidsbeleid te bepalen.	2022-2023		<ul style="list-style-type: none"> • Het Veiligheidsbeleid is op 18 april 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. • De veiligheidsavond voor raadsleden heeft plaatsgevonden op 1 november 2022. • De enquête Veiligheid is uitgevoerd in het voorjaar van 2022 en de resultaten zijn verwerkt in het Veiligheidsbeleid. • De objectieve cijfers van de afgelopen jaren en de trends en ontwikkelingen zijn in beeld gebracht in de Veiligheidsanalyse.
Er komt een stevige aanpak op het gebied van ondermijning.	We herijken het actieplan ondermijning 2020-2021. Ook wordt het Altena Interventieteam (AIT) doorontwikkeld en gaan we meer gerichtere controles houden om een beter beeld te krijgen van verdachte locaties. Naast deze 'harde' aanpak willen we actief inzetten op bewustwording, zowel intern bij de collega's, college en raad als extern bij onze inwoners en ondernemers. Samen staan we sterk in de aanpak.	2022-2026		<ul style="list-style-type: none"> • In 2023 wordt het nieuwe Actieplan Ondermijning vastgesteld. • Eind 2024 voldoet de gemeente Altena aan de Brabantse Norm Weerbare Overheid.
De samenwerking en samenhang op het gebied van zorg en veiligheid wordt nog optimaler.	We brengen alle lokale en regionale overlegstructuren en samenwerkingsverbanden in beeld om beter zicht te krijgen op het doel van onder andere de overlegstructuren, frequentie en deelnemers. Dit doen we om te komen tot een betere, snellere afstemming en in te zetten op kortere lijnen. Waar nodig wordt er procesregie ingezet. <i>We gaan ons hard maken voor het opzetten van een regionaal crisisinterventieteam.</i>	2022-2026		<ul style="list-style-type: none"> • Doorlopend proces; in beeld brengen van lokale en regionale overlegstructuren en samenwerkingsverbanden op het gebied van zorg en veiligheid. • Verdere afstemming en inzet procesregie vanuit zorg en veiligheid krijgt nader vorm in 2023. • In 2023 wordt onderzocht of we kunnen komen tot een regionaal crisisinterventieteam, zowel voor jeugd als ook voor volwassenen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	Daarnaast gaan we aan de slag met een integrale aanpak om jeugdoverlast tegen te gaan.			
We leggen meer focus op de mogelijkheden, maar ook op de gevaren van digitale veiligheid.	We gaan aan de slag om meer aandacht te krijgen voor digitale veiligheid en de gevaren van cybercrime. Dit doen we door het verstevigen van de veiligheid van informatie en systemen binnen onze organisatie, bij ketenpartners, maar ook bij onze inwoners en ondernemers. Hiermee willen we slachtofferschap voorkomen.	2022-2026		Digitale veiligheid en maatschappelijke onrust is opgenomen als prioriteit in het veiligheidsbeleid van de gemeente Altena. In 2023 wordt er een actieplan 'digitale veiligheid en maatschappelijke onrust' opgesteld. Momenteel wordt onderzocht hoe de gemeente Altena de cyberweerbaarheid van inwoners en ondernemers kan vergroten.

1.2 Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
1. Inwoner en Bestuur					
Opbrengst grondverkopen	160 V	-	-	-	-
Actualisatie frictiekosten	100 V	326 N	-	-	-
Baten reisdocumenten	92 V	-	-	-	-
Vervallen mutaties voorziening onderhoud gebouwen	84 V	84 V	84 V	84 V	84 V
Meicirculaire 2023: bommenregeling	116 N	-	-	-	-
Actualisatie voorziening pensioenen (oud-) wethouders	114 N	114 N	123 N	138 N	136 N
Actualisatie kapitaallasten	109 N	1 N	1 N	1 N	1 N
Verkiezingen Tweede Kamer november 2023	90 N	-	-	-	-
Afdracht reisdocumenten	50 N	-	-	-	-
Deelnemersbijdrage RWB	-	30 N	44 N	57 N	75 N
Diverse mutaties < 50.000	6 N	16 V	56 V	56 V	82 V
Totaal 1. Inwoner en Bestuur	49 N	371 N	28 N	56 N	46 N
Mutaties reserves 1. Inwoner en Bestuur					
Actualisatie frictiekosten mutatie reserve	100 N	326 V	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	43 N	23 N	23 N	23 N	23 N
Totaal Mutaties 1. Inwoner en Bestuur	143 N	303 V	23 N	23 N	23 N
Totaal 1. Inwoner en Bestuur	192 N	68 N	51 N	79 N	69 N

Toelichting op de mutaties

Opbrengst grondverkopen

De opbrengst van de verkoop gronden valt € 160.000 hoger uit dan geraamd. Het betreft de verkoop van snippergroen.

Actualisatie frictiekosten

In 2023 wordt voor een bedrag van € 100.000 minder frictiekosten verwacht dan eerder geraamd. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de reserve Frictiekosten. Voor 2024 wordt in verband met de verdere organisatieontwikkeling een bedrag van € 326.000 in de exploitatie geraamd. Dit bedrag wordt aan de reserve Frictiekosten onttrokken. Per saldo zijn deze mutaties budgettair neutraal (zie ook onder Mutaties reserves).

Baten reisdocumenten / Afdracht reisdocumenten

Er worden meer documenten aangevraagd dan voorzien ten tijde van de begroting, waardoor de baten hoger uitkomen dan de raming. Er is niet te bepalen wat hier de reden voor is. Bij de begroting is uitgegaan van het aantal te verlopen reisdocumenten. Voor de nieuwe berekening is nu een vergelijking gemaakt de aangevraagde documenten tot 1 augustus van het jaar 2022. Tegelijkertijd nemen ook de lasten toe; als de gemeente meer reisdocumenten verstrekt moet ook meer aan het Rijk afgedragen worden.

Vervallen mutaties voorziening onderhoud gebouwen

In de begroting zijn onttrekkingen aan de voorziening onderhoud gebouwen geraamd. Omdat een actueel beheerplan ontbreekt is het inzetten van een voorziening voor onderhoud gebouwen niet mogelijk. Er kunnen dan ook geen onttrekkingen aan de voorziening plaatsvinden.

Meicirculaire 2023

In de Meicirculaire 2023 is aangegeven dat Altena in het kader van de bommenregeling een bedrag van € 116.000 ontvangt. Deze ontvangst is verwerkt op programma 6a. De uitgaven die samenhangen met het ruimen van bommen worden op programma 1 geraamd. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Actualisatie voorziening pensioenen (oud-) wethouders

Op basis van actuele informatie is de voorziening pensioenen (oud-) wethouders opnieuw berekend. Dit leidt tot een hogere storting in de voorziening.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten van investeringen zijn op basis van een herberekening voor 2023 aangepast. Op programma 1 leidt dit in 2023 tot een nadeel van € 109.000.

Verkiezingen Tweede Kamer november 2023

Vanwege de val van het kabinet vinden er op 22 november 2023 extra verkiezingen plaats voor de leden van de Tweede Kamer. Hiermee zijn lasten van € 90.000 gemoeid. Deze lasten waren niet voorzien.

Mutaties reserves

Voor het ramen van frictiekosten in de exploitatie vindt een onttrekking uit de reserve Frictiekosten plaats. Zie ook de toelichting onder Actualisatie frictiekosten. Per saldo zijn deze mutaties budgettair neutraal.

Programma 2. Altena Samenredzaam

2.1 Doelenbomen Altena Samenredzaam

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Bestaanszekerheid				
De gemeente wil zicht krijgen op de inhoudelijke opgaven op het terrein van het maatschappelijk beleid. Daarbij willen we antwoord op de vraag hoe de relatie tussen de gemeenten en haar maatschappelijk partners vormgegeven wordt.	We stellen in 2022 een concept Maatschappelijke Agenda op.	Q1 2023		De 'Maatschappelijke Agenda Sociaal Domein 2023' is met en door de inwoners en maatschappelijke partners in 2022 opgesteld en juni 2023 vastgesteld.
Wij willen data inzetten om meer datagedreven keuzes te maken en in monitoring en evaluatie zicht te hebben op de impact van beleid	De monitor sociaal domein wordt geactualiseerd en doorontwikkeld; doorontwikkeling monitor/ strategisch informatiemanagement sociaal domein.	2023-2024		Er is gestart met de voorbereiding van het toekomstig Dashboard Sociaal Domein. In 2023 wordt een gesprek met de gemeenteraad gefaciliteerd over data en indicatoren.
We willen strategisch partnerschap ontwikkelen met de partijen in het sociaal domein.	We leggen de focus in de Maatschappelijke Agenda op duurzaam partnerschap.	Q4 2022		De KSG's van bestuurlijke vernieuwing en de MAG zijn in gesprek geweest om de middelen van de MAG (twee keer € 50.000) participatief in te zetten. Dit zal gaan aan de hand van een inwonersbudget waarvoor de raad de kaders heeft vastgesteld in juni 2023.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
De opgaven in het sociaal domein richten zich op het herstellen van bestaanszekerheid (financieel en sociaal-maatschappelijk), het vergroten van kansengelijkheid en het makkelijker maken van gezond leven.	We maken de middelen passend aan de opgaven.	2022-2023		De raad heeft de bezuinigingen in het sociaal domein afgerond, omdat de financiële middelen niet meer passend waren bij de maatschappelijke opgaven. De opgaven hebben in de eerste helft van 2023 een plek gekregen in meerdere landelijke akkoorden (GALA, Integraal Zorg Akkoord, Hervormingsagenda Jeugd). De inspanningen die we in Altena moeten leveren voor uitvoering van die akkoorden, vertalen we zo goed mogelijk in de Tweede Bestuursrapportage 2023 en de Begroting 2024. Omdat de akkoorden nog uitwerkingsvraagstukken bevatten, zal mogelijk bijsturing nodig zijn bij de Eerste Bestuursrapportage 2024.
Bij onze schaalgrootte past dat we meer en meer (mee)bepalend willen zijn in regionaal verband.	<ul style="list-style-type: none"> • We delen de Maatschappelijke Agenda met de regiogemeenten. • We leveren onze bijdrage in themateams om de samenwerking in de regio Baronie verder te intensiveren. 	Q1 2023		De Maatschappelijke Agenda is een lokaal product waarin onze gemeentelijke prioriteiten en ambities zijn vastgesteld. Het eindproduct is niet gedeeld op regioniveau, maar de ambities zijn leidend voor de Altena inbreng bij regionale overleggen. Op diverse thema's (zoals vluchtelingen en statushouders, WMO, Geweld in Afhankelijkheidsrelaties, WBO Jeugd en de Regionale Educatieve Agenda) wordt er samenwerking gezocht met de regiogemeenten.
MidZuid is een belangrijke partner van de gemeente. De samenwerking tussen de gemeenten, MidZuid/WSP en de markt moet beter om de ambities maximaal te verzilveren.	Samen met het nieuwe bestuur van MidZuid en de gemeenten doorlopen we het proces in 2022 en nemen we 2023 besluiten over de positie en de financiële toekomst van MidZuid / Besluit over de positie en de financiële toekomst van MidZuid. Ingezet wordt op een meer integrale werkwijze en aanpak, waarbij duidelijk is waar MidZuid wel van is en waar zij niet van is.	2023		In juli heeft het Algemeen Bestuur van MidZuid de gemeenschappelijke taken van MidZuid herbevestigd. Deze basistaken (Wsw, beschut werk en (detacherings-) banen) vormen een belangrijk fundament voor de verder uitwerking van de meerjarenstrategie "MidZuid 2035" en de plannen over de huisvesting van MidZuid.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Kanselijkheid				
<p>We zijn als gemeente verantwoordelijk voor de organisatie van jeugdhulp. Uitgangspunt is dat de zorg dicht bij de jongeren beschikbaar is.</p>	<p>We leggen de regiovisie op jeugd ter vaststelling voor aan de raad.</p>	<p>2022</p>		<p>In Q3 2022 is de regiovisie Jeugd door de raad vastgesteld.</p>
<p>Alle jeugdregio's zijn aan de slag met de implementatie van de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) Jeugd. Wij sluiten aan bij de NvO om de inkoop van onze jeugdregio vorm te geven.</p>	<p>Het proces rond de inkoop en aanbesteding op jeugdzorg gaan we zorgvuldig organiseren en professionaliseren. We leggen in de tweede helft van 2022 keuzes voor aan de raad omtrent de vormgeving van de samenwerking en de governancestructuur.</p>	<p>2024</p>		<p>De wens om voorzieningen dicht bij huis te kunnen aanbieden is vertaald in de regionale visie op jeugdhulp. De visie is vertaald naar een strategie voor implementatie. De strategie gaat niet alleen over regionaal inkopen en aanbesteden, maar omvat ook het versterken van de sociale basis in de eigen gemeente, het versterken van het lokale toegangsteam, formaliseren van regionale samenwerking en het inrichten van een permanente leercyclus met partners. Na consultatie van alle betrokken partners, inclusief de gemeenteraad, stelt het college de strategie in september vast.</p> <p>In het strategieplan blijkt dat de veranderopgave voor de komende twee jaar zeer omvangrijk is. In april is gestart met een inventarisatie van wat dit vraagt van de organisatie. Naar aanleiding daarvan is de regionale programmaorganisatie geïntensiveerd, en is in Altena een projectleider implementatie aangesteld.</p> <p>In de landelijke Hervormingsagenda Jeugd kondigt het Rijk een nieuwe ministeriele regeling aan voor de organisatie van jeugdhulpregio's. Het blijft nog onduidelijk wanneer deze regeling er komt, en wat de eisen worden voor governancestructuur en indeling</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				van jeugdhulpregio's. Op basis van een afwegingskader is in het strategieplan vooruitlopend een voorstel gedaan voor een governancestructuur voor een Gemeenschappelijke Regeling (GR). Deze wordt verder uitgewerkt in een uitvoeringsagenda.
Gezond leven				
<p>Vitaal Altena staat voor een vitale plattelandsgemeente met gezonde en gelukkige inwoners. Het programma Vitaal Altena heeft vijf strategische doelen. Deze sluiten aan bij het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Beleidskader Vitaal Leven en zijn geïntegreerd in het programma Vitaal Altena;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gezondheid staat meer centraal in onze fysieke en sociale leefomgeving 2. We zetten meer in op het versterken van de sociale basis 3. We zetten meer in op preventie en gezonde leefstijl 4. We stimuleren jong en oud om meer te sporten en te bewegen 5. We staan samen voor een vitalere plattelandsgemeente 	<p>Binnen de programmalijnen wordt uitvoering gegeven aan de Integrale Aanpak SPUK/GALA, het beleidskader Vitaal Leven en projecten en initiatieven ter bevordering van de transitie naar vitaal mens en platteland.</p>			<p>Per 1 januari 2023 is het programma Vitaal Altena gestart. In de opbouwfase wordt gewerkt aan het inrichten van een programmateam en het opstellen van een programmaplan. In het participatietraject zijn de strategische doelen en de maatschappelijke effecten bepaald. Hierbij zijn onze maatschappelijke partners, ondernemers, kennisinstellingen en inwoners bij betrokken. Op ambtelijk niveau zijn beleidsadviseurs van verschillende disciplines aangesloten en wordt er reeds uitvoering gegeven aan het beleidskader Vitaal Leven, Sportakkoord en Leefstijlakkkoord. Projecten en initiatieven binnen de verschillende programmalijnen worden opgepakt. Vanaf april 2023 is een projectleider bezig met haalbaarheidsonderzoeken naar mogelijke vitaliteitscentra in samenwerking met ondernemers en partners en sluiten we aan bij de Regio Deal West Brabant Brede Welvaart.</p>
<p>Wij willen het gebruik van middelen terugdringen.</p>	<p>De komende vier jaar is gemeente Altena aangehaakt bij het project Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO), onder begeleiding van het Trimbos Instituut. OKO is een preventieve aanpak gericht op het creëren van een positieve omgeving voor jongeren zodat zij gezonder en</p>	<p>Q1 2023 Q1 2024 Q1 2026</p>		<p>In oktober 2022 is de eerste OKO-monitor afgenomen bij de vierdeklassers van de VO-scholen in Altena. Resultaten van de monitor zijn in mei besproken met lokale partners waaronder de VO-scholen, dorpsraden, sportverenigingen, kerken en professionals in het veld. Met deze partners zijn 4 speerpunten gekozen om mee aan de slag te gaan. Vanaf september starten 4 werkgroepen met lokale</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<p>gelukkiger opgroeien en hun middelengebruik afneemt.</p> <p>Het project Opgroeien in een Kansrijke Omgeving verloopt volgens een vaste cyclus. Na onderzoek onder de jongeren worden deze uitkomsten als basis gebruikt voor de acties.</p> <p>In 2022 wordt er een o-meting uitgevoerd, in het najaar 2023 wordt er opnieuw een meting uitgevoerd. Daarna wordt het een tweejaarlijkse cyclus.</p>			<p>partners om deze speerpunten uit te werken naar beleid. Uiterlijk Q1 2024 is dit beleid bepaald en starten we met de uitvoering.</p>
<p>We zetten in op preventie. De speerpunten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • roken: de rookvrije generatie en de rookvrije zwangerschap; • overgewicht: gezonde voeding en meer bewegen; • problematisch alcoholgebruik: alcoholgebruik onder de 18 jaar en door zwangeren en problematisch drankgebruik bij volwassenen en ouderen. 	<p>We borgen de initiatieven en acties uit het leefstijlakkkoord in de samenleving.</p>	<p>Q4 2023</p>		<p>Naar aanleiding van de uitkomsten van de dialoogsessie OKO, zullen werkgroepen gevormd worden die aan de slag gaan met het uitwerken van concrete acties, met als hoofddoel het terugdringen van middelengebruik (waaronder roken). Aansluitend daarop wordt vanuit het Leefstijlakkkoord een start gemaakt met het stimuleren van rookvrije sportclubs. Gekoppeld aan de motie Rookvrije bushokjes van de jongerenraad, wordt er onderzoek gedaan naar de haalbaarheid en mogelijkheden voor het ontmoedigen van roken bij bushokjes in de gemeente. Het onderzoek wordt naar verwachting in oktober afgerond.</p> <p>Dit jaar neemt gemeente Altena deel aan de coalitie Kansrijke Start. Deze coalitie richt zich op de eerste 1.000 dagen van het kind. De JGZ is gestart met prenatale huisbezoeken, Voorzorg en Stevig Ouderschap. Deze interventies richten zich op het ondersteunen van kwetsbare ouders.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				In samenwerking met de GGD zijn diverse scholen aan de slag gegaan met de Gezonde Schoolaanpak.
Wij willen een dementievriendelijke gemeente zijn.	Samen met netwerkpartners en de gemeenschap initiëren we projecten rondom dementie.	2023		<ul style="list-style-type: none"> - De uitkomsten van het onderzoek 'Een fijne dag voor thuiswonende mensen met dementie' zijn tijdens een openbare bijeenkomst in april gepresenteerd aan lokale partners en inwoners. Hier is besproken hoe we thuiswonende mensen met dementie actiever kunnen laten deelnemen aan de samenleving. - Aanbevelingen uit het onderzoek en uitkomsten van de dementiescan Alzheimer NL worden vertaald naar een plan van aanpak dementievriendelijke gemeente 2023-2026. Dit wordt ontwikkeld in samenspraak met lokale partners en is in Q4 gereed. - Uitvoering van acties die volgen in 2023: <ul style="list-style-type: none"> o Ontwikkelen en verspreiden animatiefilm over dementie (Q4 2023 gereed) o Opstellen en verspreiden informatiefolder dementie (Q4 2023 gereed) o Benaderen groepen in samenleving (waaronder de sportverenigingen) met voorlichting/training over dementie i.k.v. bewustwording en omgaan met de doelgroep (vanaf Q4 2023, doorlopend in 2024) o 9 oktober 2023: theatervoorstelling Matzer voor inwoners i.k.v. vergroten bewustwording over dementie.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				<ul style="list-style-type: none"> ○ Inzet kwartiermaker voor realisatie van niet-geïndiceerde ontmoetingsplaats voor mensen met dementie
Wij willen eenzaamheid bestrijden.	We maken afspraken met verenigingen om (sociaal) isolement onder ouderen te verkleinen.	2023		Verschillende verenigingen en dorpshuizen hebben in de afgelopen periode een ontmoetingsactiviteit voor ouderen georganiseerd. We kijken daar met hen op terug en zien hoe we continuïteit kunnen aanbrengen. Daarnaast zoeken we verenigingen om uitbreiding te realiseren.
Wij zetten in op positieve gezondheid en maken een integraal plan van aanpak gericht op de clusters Sport & Bewegen, Gezondheid & Preventie en versterking sociale basis. Dit in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord	In 2023 stellen van een integraal plan van aanpak GALA op, met de beleidskaders gezondheid en sport/bewegen als onderlegger. Wij zetten de middelen van uit de brede SPUK op een integrale wijze in om onze doelstellingen te behalen.	Q3 2023		De GALA-middelen voor 2023 zijn aangevraagd en beschikbaar. Het integraal plan aanpak is in afrondende fase en zal voor de deadline van 1 oktober 2023 worden ingediend.

2.2 Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
2. Altena samenredzaam					
Opvang vluchtelingen Oekraïne baten	5.120 V	-	-	-	-
Opvang vluchtelingen Oekraïne lasten	5.120 N	-	-	-	-
Regionaal uitvoeringsbudget Beschermd Wonen	360 V	436 V	-	-	-
Jaarrekeningresultaat 2022 Beschermd Wonen	344 V	-	-	-	-
Meicirculaire 2023 - vervallen Brede impuls combifuncties	206 V	206 V	206 V	-	-
Budget programma NvO	176 V	-	-	-	-
Meicirculaire 2023 - Begeleidingsverg. beschut + regulier	93 V	93 V	93 V	93 V	93 V
Coronabudget Welzijn en Leefstijl	75 V	-	-	-	-
Meicirculaire 2023 - Aanpassen IU participatie WSW	245 N	232 N	208 N	202 N	130 N
Meicirculaire 2023 - Leerlingenvervoer Oekraïne	77 N	-	-	-	-
Deelnemersbijdrage GGD	70 N	148 N	200 N	255 N	356 N
Bijstelling Oog voor elkaar	48 N	57 N	57 N	57 N	57 N
Diverse mutaties < 50.000	150 N	71 N	43 N	42 N	62 N
Totaal 2. Altena Samenredzaam	663 V	227 V	209 N	464 N	512 N
Mutaties reserves 2. Altena Samenredzaam					
	-	-	-	-	-
Totaal Mutaties 2. Altena Samenredzaam	-	-	-	-	-
Totaal 2. Altena Samenredzaam	663 V	227 V	209 N	464 N	512 N

Toelichting op de mutaties

Opvang vluchtelingen Oekraïne

Op basis van het beschikbare normbedrag van het Rijk is een raming van de lasten en baten in het kader van de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Regionaal uitvoeringsbeleid Beschermd Wonen

Voor het jaar 2023 wordt een positief exploitatiesaldo van de gemeenschappelijke regeling Beschermd Wonen verwacht. Net als eerdere jaren overstijgt het ontvangen regionaal uitvoeringsbudget de bestedingsprognose. De begroting van Beschermd Wonen is daarop aangepast, het positieve resultaat komt terug naar de deelnemende gemeenten. Voor Altena gaat het in 2023 om een bedrag van € 360.000. Voor 2024 wordt eenzelfde ontwikkeling verwacht, aangegeven is dat Altena in 2024 een bedrag van € 436.000 zal ontvangen.

Jaarrekeningresultaat 2022 Beschermd Wonen

In de loop van mei van dit jaar is het definitieve bedrag over 2022 aan de deelnemende gemeenten gemeld. Voor Altena betrof het een bedrag van € 344.000. Deze ontvangst kon vanwege het late moment niet meer in de Jaarrekening 2022 verwerkt worden.

Budget programma NvO Jeugd

Het budget voor het regionale programma Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) wordt in 2023 om twee redenen vermoedelijk niet volledig besteed. Ten eerste omdat in de begroting een reservering is gemaakt voor het afkopen van ambtelijke inzet, die niet nodig is gebleken omdat de inzet door eigen medewerkers is geleverd. Ten tweede omdat posities in het regionaal programmateam langere tijd niet ingevuld zijn geweest. Gevolg hiervan is dat activiteiten achterlopen op de planning. Deze zullen doorschuiven naar 2024. De overheveling van het niet benutte budget wordt betrokken bij de besluitvorming over de Jaarrekening 2023.

Meicirculaire 2023

Uit de Meicirculaire 2023 vloeien mutaties voort met betrekking tot begeleidingsvergoeding beschut + regulier en leerlingenvervoer Oekraïne. Verder vindt een aanpassing plaats in de integratie-uitkering participatie WSW.

Coronabudget Welzijn en leefstijl

Van het coronabudget voor Welzijn en Leefstijl wordt in 2023 een bedrag van € 75.000 niet besteed. Dit bedrag valt vrij.

Deelnemersbijdrage GGD

De deelnemersbijdrage GGD stijgt. In het AB van 6 juli 2023 is de begroting van de GGD vastgesteld. Naar aanleiding van de begroting dient de bijdrage vanuit Altena in de gemeentelijke begroting te worden bijgesteld. Dit mede als gevolg van een CAO-wijziging. In de begroting wordt de gemeentelijke bijdrage meerjarig correct vertaald. In 2023 ligt de oorzaak in beleidsmutaties, vanaf 2024 stijgt de bijdrage als gevolg van de Cao-ontwikkelingen bij de GGD.

Bijstelling Oog voor elkaar SW CAO

De Cao Sociaal Werk is opnieuw vastgesteld. Dit heeft gevolgen voor de personeelskosten van de zes onderdelen van de subsidietender Oog voor Elkaar in de jaren 2022-2024. De hogere lasten die hieruit voortvloeien zijn vanaf 2023 in de begroting verwerkt.

Motie Menstruatiearmoede

In de post Diverse mutaties < € 50.000 is de financiële verwerking van de motie Menstruatiearmoede van 7 februari 2023 opgenomen. Met deze motie heeft de raad het college opgedragen te inventariseren hoe bestaande uitgiftepunten van menstruatieproducten in Altena het beste ondersteund kunnen worden. Zoveel mogelijk vrouwen en meisjes moeten in de gelegenheid gesteld worden om gebruik van deze uitgiftepunten te maken. Daartoe wordt voorgesteld zogenaamde Menstruatieproducten Uitgifte Punten (MUP) te ontwikkelen. Dit gebeurt met behulp van de inzet van het Armoedefonds, waaraan de gemeente een bijdrage betaalt passend bij het aantal jaarlijks bestelde pakketten met producten. In de raming wordt uitgegaan van 900 gebruikers. Daarnaast onderzoeken we op welke wijze meer voorlichting gegeven kan worden over menstruatie aan meisjes en vrouwen. Er is voor gekozen in 2023 en 2024 te starten en te kijken hoe de uitgiftepunten benut worden. Een eventueel vervolg na 2024 wordt ingepast in het beleid op het gebied van bestaanszekerheid.

	2023	2024	2025	2026	2027
Armoedefonds MUP - pakketten	18 N	20 N	-	-	-
Armoedefonds MUP - uitvoeringskosten	-	5 N	-	-	-

Programma 3. Veelzijdig Altena

3.1 Doelenbomen Veelzijdig Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Kansengelijkheid				
Voor herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona heeft de overheid het Nationaal Programma Onderwijs in het leven geroepen. Met de middelen investeren we in de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van leerlingen en studenten en in het inhalen van coronavertragingen.	We hebben het NPO-plan in 2022 met uw raad gedeeld. De middelen kunnen ingezet worden tot en met schooljaar 2024-2025. We investeren in formatie-uitbreiding voor functies in team Toegang die veel met het onderwijs samenwerken en investeren in het verbeteren van de mentale belastbaarheid en weerbaarheid van jongeren.	2022-2025		Veel interventies uit het NPO-plan zijn inmiddels afgerond en een eerste voortgangsrapportage is gedeeld met uw raad. De voorbereidingen voor de opzet van onderwijszorgarrangementen bij sbo De Akker zijn inmiddels afgerond en kan na de zomervakantie (schooljaar 2023-2024) van start gaan. De looptijd van het NPO is verlengd tot het schooljaar 2024-2025. De aankomende periode zullen we in onderlinge afstemming met de kinderopvang en het onderwijs gaan bekijken waar de restmiddelen van het NPO aan besteed gaan worden.
Wij willen de samenwerking verbeteren tussen onderwijs en jeugdhulp.	We brengen de resultaten van het onderzoek naar de afstand tussen onderwijs en de jeugd in kaart en voeren verbeteringen door. We hebben hiervoor een visie en uitvoeringsplan opgesteld. De visie met bijbehorend financieel voorstel wordt in december 2022 aan uw raad voorgelegd.	2022		Vanuit het uitvoeringsplan <i>Verbinding onderwijs kinderopvang en jeugdhulp</i> focussen we in 2023 enerzijds op een gezamenlijk werkproces voor de verbinding tussen kinderopvang, scholen en gemeente en anderzijds op (kansrijke) zaken die we snel en gemakkelijk kunnen oppakken, zoals het inregelen van een casusoverleg voor 0-5 jaar, het aansluiten van de gemeente bij de zorgoverleggen binnen het onderwijs en het realiseren van een betere

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				<p>overdracht in de doorgaande zorg- en leerlijn van kinderopvang tot en met vervolgonderwijs. Daarnaast zijn er op dit moment vier verbindingsfunctionarissen onderwijs-jeugdhulp actief in Altena. Zij zijn de verbindende schakel tussen onderwijs en jeugdhulp, maar werken vooral preventief.</p> <p>We hebben de monitor aansluiting onderwijs-jeugdhulp (over de samenwerking tussen onderwijs en gemeente) begin 2023 opnieuw afgenomen. De resultaten worden momenteel in kaart gebracht.</p> <p>We starten in september 2023 met een onderwijszorgarrangement bij sbo De Akker, waarbij onderwijs- en zorgondersteuning in de klas wordt verleend door 1 hulpverlener.</p>
<p>Goede, duurzame en toekomstbestendige onderwijshuisvesting waar schoolbesturen eigentijds onderwijs kunnen verzorgen in een veilige, uitdagende leeromgeving waar de leerling centraal staat. Huisvesting die een multifunctionele rol in het dorp of de wijk mogelijk maakt door samenwerking met kinderopvang en andere maatschappelijke partners die een rol kunnen spelen in de ontwikkeling van een kind.</p>	<p>We houden de gemeenteraad op de hoogte van de stand van zaken van de uitvoering van het IHP:</p> <ul style="list-style-type: none"> • MFA Almkerk • Vervanging Duroxvleugel Altenacollege • Kindcentrum Werkendam • Brede school Genderen • Brede school Wijk en Aalburg • Brede school Veen 	<p>Doorlopend</p>		<p>Bij de MFA Almkerk heeft de architect het definitief ontwerp afgerond en is gestart met de aanbesteding van de aannemer. De bouw van de Duroxvleugel loopt. Voor kindcentrum Werkendam, brede school Genderen, brede school Wijk en Aalburg en brede school Veen zijn de architecten gestart met de voorlopige ontwerpen en zijn de aannemers geselecteerd.</p>
Gezond leven				
<p>Wij willen gezonde voeding promoten.</p>	<p>Samen met de GGD arrangeren we projecten om gezonde voeding te promoten (uitvoering Gezonde School-aanpak)</p>	<p>Doorlopend</p>		<p>De GGD geeft in samenwerking met diverse scholen uitvoering aan de Gezonde School Aanpak. Daarnaast worden vanuit het programma Circulair Voedselsysteem en programma Vitaal Altena diverse projecten geïnitieerd die aansluiten bij dit doel.</p>
<p>Het is de balans tussen verschillende levensgebieden waarbij veerkracht een</p>	<p>We ontwikkelen specifiek beleid om de (mentale) veerkracht van jongeren te versterken.</p>	<p>2022-2023</p>		<p>In zowel het integrale plan van aanpak GALA en het (nog vast te stellen) preventief jeugdbeleid is</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
centrale rol speelt. Wij willen onze jongeren in staat stellen om de dingen te doen die voor hen van waarde zijn.				aandacht voor de mentale veerkracht van jongeren. Door middel van de inzet van het jongerenwerk, een collectief trainingsaanbod en de praktijkondersteuner jeugd bij de huisarts werken we hieraan. De jongerenwerkers en de activiteitenbegeleider hebben hier een actieve rol in. En ontmoeten de jongeren tijdens de vele uitdagende en uitnodigende activiteiten die gedurende het gehele jaar worden georganiseerd. Het afgelopen jaar hebben zij activiteiten georganiseerd zoals Jong Altena Bakt, Altena Presenteert, Carspotters Event en Drijf-in Altena. Daarnaast houden ze zich ook bezig met het opzetten van inloopavonden, om zo via een laagdrempelige manier in contact te komen met de jongeren.
We koesteren het sportieve karakter van Altena, door sportverenigingen te ondersteunen en in te zetten op meer sportmogelijkheden in de buitenruimte.	<ul style="list-style-type: none"> • De inzet van buurtsportcoaches wordt verder ontwikkeld. • We bieden de raad een toekomstvisie aan waarin we de verschillende scenario's uitwerken voor de sportverenigingen in Almkerk en Nieuwendijk. Eventuele samenvoeging en locatiekeuzes nemen we daarbij mee. • We faciliteren verenigingen die naast sporten ook hun maatschappelijke bijdrage voor de specifieke doelgroepen willen vergroten. • We onderzoeken de bredere benutting van de sportaccommodaties. • We gaan verenigingen en sportmogelijkheden meer verbinden. • We evalueren de samenwerking met de sportraad. 	<p>Q4 2022</p> <p>Q4 2022</p> <p>Doorlopend</p> <p>Doorlopend</p> <p>Doorlopend</p> <p>2023</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Op basis van het herijkte Sportakkoord en de motie vanuit de raad voor uitbreiding van de buurtsportcoaches en verenigingsondersteuning is de inzet van de buurtsportcoaches vertaald in de begroting 2024. • De uitkomsten van het onderzoek naar een mogelijke nieuwe locatie voor de sportverenigingen in Almkerk en Nieuwendijk zullen worden meegenomen met de dorpsstrategie/gebiedsvisie die dit jaar voor Almkerk wordt opgesteld. • Diverse sportverenigingen hebben in 2022 een bijdrage geleverd op thema's zoals inclusieve samenleving, dementie en eenzaamheid. In 2023 zijn we met enkele verenigingen in gesprek geweest. • In het onderzoek om te komen tot een nieuw accommodatiebeleid nemen we de brede benutting van de sportaccommodatie mee. Dit

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> • We evalueren de sportsubsidies en de maatschappelijke effecten daarvan. 	Q4 2022		<p>onderzoek is naar verwachting eind 2023 afgerond.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De regisseur Sportakkoord brengt sinds Q3 2022 partijen samen. Dit wordt gecontinueerd en ook vanuit het programma Vitaal Altena zal het verbinden een prominente taak zijn. • De evaluatie over de de sportraad heeft in Q1 2023 plaatsgevonden. De sportraad zal (on)gevraagd advies blijven geven, waarbij de focus ligt op een sterke organisatie en een Vitaal Altena. • In 2022 is de subsidieregeling Sport en Bewegen technisch geëvalueerd, waarna enkele kleine technische aanpassingen in de regeling zijn doorgevoerd. De subsidieregeling Buitensportaccommodatie staat op de planning om in Q4 te worden geëvalueerd. Ook zal dan een inhoudelijke evaluatie van de regeling Sport en Bewegen plaatsvinden (afronding in 2024). Afhankelijk van de conclusie(s) zal de regeling in 2024 worden aangepast.
<p>We willen investeren in het verhogen van de kwaliteit en toegankelijkheid van bestaande sportlocaties en in het verduurzamen van de gemeentelijke accommodaties.</p>	<p>We leveren een strategisch accommodatiebeleid voor de maatschappelijke accommodaties.</p>	<p>Q4 2023</p> <p>2023-2025</p>		<p>De uitgangspuntennotitie Strategisch accommodatiebeleid voor maatschappelijk vastgoed is in Q3 in de raad besproken. Hierbij zijn wensen en bedenkingen opgehaald. Inmiddels is gestart met de verdere uitwerking van de Nota Strategisch accommodatiebeleid voor maatschappelijk vastgoed.</p> <p>De raad heeft in februari 2023 het krediet vastgesteld voor de uitbreiding, renovatie en verduurzaming van d'Alburcht in Wijk en Aalburg. Inmiddels zijn de voorbereidingswerkzaamheden hiervoor gestart.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Visie op Werken in Altena 2023				
<p>Het realiseren van de ambities en doelstellingen uit de Visie op Werken in Altena.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We stellen een uitvoeringsagenda op ter uitwerking van de Visie op Werken in Altena. • We voeren de acties uit de uitvoeringsagenda uit. Dit doen we door te stimuleren, faciliteren, verbindingen te leggen en mee te werken aan marktinitiatieven. 	<p>Q4 2023 2023-2026</p>		<p>De concept Uitvoeringsagenda Visie op Werken 2023-2026 is in maart 2023 met een RIB voor wensen en bedenkingen voorgelegd aan de gemeenteraad. Op basis van de wensen en bedenkingen die bij de Altenatafel van 4 april 2023 zijn opgehaald en afhankelijk van de kadernota 2024 wordt het stuk aangescherpt en eind 2023 voor vaststelling aangeboden aan het college. Ondertussen wordt al nadrukkelijk de verbinding gelegd met de actieagenda arbeidsmarkt. Er wordt gewerkt aan het opzetten van de economische adviesraad en de subsidieregelingen voor de het cofinancieringsfonds.</p>
<p>Faciliteren realisatie maritieme campus (inclusief projectplan en rol gemeente).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We werken het plan voor de maritieme campus verder uit. • We stellen een projectplan op inclusief rolverdeling. 	<p>2023-2025</p>		<p>Een marktverkenning en haalbaarheidsstudie wordt uitgewerkt. Dit moet resulteren in een businesscase. Op basis hiervan kan de rol van de gemeente in de campus worden bepaald. De businesscase wordt eind 2023 afgerond.</p> <p>Op initiatief (en kosten) van WMI is de fysieke pilotcampus ingericht en in gebruik genomen. De huidige activiteiten van WMI kunnen vanuit de pilotcampus verder worden uitgebouwd. De ervaringen dienen als vliegwiel en input voor de verdere uitwerking van de bovengenoemde plannen voor de maritieme campus.</p>
Natuur, landschap en water				
<p>Kernkwaliteiten van ons waardevolle landschap beschermen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We brengen kernkwaliteiten in kaart of maken ze zichtbaar. • We toetsen ontwikkelingen op bescherming van de landschappelijke kernkwaliteiten en bieden hiervoor een handreiking. 	<p>2023 2023 en verder</p>		<p>Het landschapsbeleid in Altena wordt vanaf 2023 en verder tegen het licht gehouden om hiermee het landschap in Altena goed te beschermen en te ontwikkelen.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> Binnen de Gebiedsgerichte aanpak (GGA) voor het gebiedsprogramma voor het NPLG volgen we deze beschermende lijn. 	2022 (op basis van andere bronnen) en verder		
Behoud en vergroten van biodiversiteit.	<ul style="list-style-type: none"> Natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen krijgen concrete invulling in ons beleid en laten we integraal meenemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. We geven uitvoering aan de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie. Binnen de GGA voor het gebiedsprogramma voor het NPLG nemen we als doelen het behoud en het vergroten van biodiversiteit mee. Bij de transitie is het een kans. 	2023 en verder vanaf 2022 vanaf 2022		<p>Het opstellen van duurzaam bouwbeleid is inmiddels opgestart. Naar verwachting wordt dit project eind 2023 of begin 2024 afgerond.</p> <p>(1e subsidie aan projecten verstrekt, vervolgaanvraag volgt), uitvoering loopt door in 2024 en verder.</p>
Gebiedsgerichte Aanpak groenblauw (NPLG), waaronder agrarische sector				
Beter inzicht verwerven in de vraagstukken en uitdagingen van onze agrarische sector.	We verwerven inzicht over de wijze waarop agrarische ondernemers in Altena tegen hun toekomst aankijken.	2023		<p>Alle gebiedspartijen hebben gereageerd op het Mé mekoare rapport, met daarin de bouwstenen voor het gebiedsproces. Op basis van die reacties wordt het GGA gebiedsproces Polder van de Toekomst verder georganiseerd. Focus ligt op het in kaart brengen van de opgaven en vanuit die opgaven gericht projecten op te zetten en samenwerking te organiseren.</p> <p>Als onderdeel van deze opgaven krijgen we beter zicht op de afhankelijkheden en raakvlakken tussen de landbouw en de natuur van de Biesbosch. Binnen de gebiedstafel Biesbosch zijn verregaande gesprekken gevoerd over de governance, rollen en verantwoordelijkheden rondom de Biesbosch. In de tweede helft van 2023 wordt dit geformaliseerd.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
We faciliteren de agrarische sector (onder andere ruimte voor duurzame agrarische bedrijfsontwikkeling, perspectief blijvers en stoppers, kavelruil, Altena als experimenteergebied).	<ul style="list-style-type: none"> • We halen gericht ruimtelijke belemmeringen in de eigen regelgeving weg (Omgevingsplan Altena), ook in samenwerking met andere overheden. • In het op te stellen grondbeleid nemen we ook op op welke wijze de transitie van de landbouw kan worden ondersteund, bijvoorbeeld door kavelruil. 	2023-2026		Binnen de gemeente zijn de processen rondom Piekbelasters (LBV/LBV+) ingericht. Andere nationale maatregelen en uitvoeringskaders volgen naar verwachting later dit jaar en volgend jaar. Er is goed zicht op de opgaven die vanuit nationaal en provinciaal beleid op ons afkomen. De eerste stappen zijn gemaakt om dit naar lokale opgaven (en positionering) te vertalen. Deze vormen de basis voor het ondersteunen van de agrarische sector via het ondersteuningsnetwerk, casustafel en ruimtelijke kaders/plannen.
De belangen en kansen van Altena stevig positioneren in het gebiedsprogramma dat provincie Noord-Brabant moet indienen voor het NPLG.	<ul style="list-style-type: none"> • We participeren proactief in GGA's en gebiedsprogramma NPLG. • We versterken de samenwerking met het Waterschap. 	2023 2022 en verder		Altena neemt deel aan verschillende overlegtafels en er is regelmatig contact met de Provincie. We hebben samen met gebiedspartijen inbreng geleverd op de uitvraag van de provincie in het kader van het BPLG. Aanvullend hebben we een propositie ingediend bij de provincie, voor financiële ondersteuning van de gebiedsprocessen. We zijn gestart met op het opstellen van een position paper, waarmee we ons nóg steviger kunnen positioneren in de regio. De samenwerking met het Waterschap verdient nog meer aandacht.
Bedrijventerreinen				
We willen vestigingsruimte bieden aan bedrijven die meerwaarde opleveren voor Altena als het gaat om werkgelegenheid en/of aansluiting bij de topsectoren.	<ul style="list-style-type: none"> • We zorgen voor de ontwikkeling en uitgifte van SRBT Giessen. • We ronden de ruimtelijke verkenning voor een nieuw bedrijventerrein in Werkendam-Noord af. • We brengen het vervolgproces voor de definitieve locatiekeuze voor het nieuwe 			Inmiddels zijn met het ROB selectiecriteria opgesteld voor de uitgifte. Het bestemmingsplan is onherroepelijk en het bouwrijp maken wordt voorbereid. De verkenning is afgerond en we zijn gestart met het opstellen van een gebiedsvisie die eind van dit jaar moet leiden tot keuzes over onder andere een locatie voor de realisatie van het bedrijventerrein. Dit gebeurt met betrokkenheid van externe partijen en

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<p>bedrijventerrein Werkendam-Noord in beeld en doorlopen dat proces.</p> <ul style="list-style-type: none"> • We stellen een strategische visie op waarmee we de huidige en toekomstige koers bepalen voor onze bedrijventerreinen. 			<p>stakeholders. Vooruitlopend op de definitieve keuze is op voor het bedrijventerrein mogelijk geschikte gronden het zogenaamde voorkeursrecht gemeenten gevestigd.</p> <p>De conceptbedrijventerreinagenda is opgesteld en de uitgangspunten zijn vastgesteld door de gemeenteraad. Deze vormen, samen met uitvoering van de verschillende acties uit deze agenda de bedrijventerreinenstrategie voor Altena.</p>
Maritiem				
Afronden en ondertekenen intentieovereenkomst insteekhaven.	De onderhandelingen over de (voorwaarden bij de) intentieovereenkomst lopen.	2023		De focus bij dit project ligt op dit moment niet op het sluiten van de intentieovereenkomst maar op onderzoek naar de haalbaarheid door diverse ontwikkelingen (prijsstijgingen, stikstof etc.)
Onderzoek haalbaarheid en uitwerking insteekhaven.	Naast onderhandelen over de voorwaarden van de intentieovereenkomst, bekijken we of een uitvoeringsagenda/plan voor realisatie van de werkhaven kan worden opgesteld en gestart.	2023		Het ROB is aan de slag met de uitvoering van een haalbaarheidsstudie die eind van dit jaar/begin volgend jaar wordt opgeleverd, vergezeld van een advies over een go / no go.
Blijvend ontwikkelingsmogelijkheden bieden aan het maritieme cluster in Werkendam (door een derde haven aan te (laten) leggen).	<ul style="list-style-type: none"> • Als vervolg op het mirtonderzoek laten we vervolgonderzoek door voor haalbaarheid en realisatiemogelijkheden van een derde haven; waar mogelijk in combinatie met doelen uit het Programma Integraal Riviermanagement. • Naast het al lopende overleg met provincie Noord-Brabant leggen we samen met de provincie contact met het ministerie/de ministeries om te kijken of zij kunnen bijdragen aan en (ook financieel) participeren in het haalbaarheidsonderzoek en een eventuele (MIRT-)verkenning. De voorbereiding van het gezamenlijke overleg is in volle gang. 	2023 en mogelijk verder		Per april 2023 is een kwartiermaker gestart die het haalbaarheidsonderzoek van de haven verder vorm gaat geven en die verbinding legt met benodigde overheidsinstanties en brancheorganisaties. Het onderzoek naar meekoppelkansen maakt hier ook onderdeel van uit.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> Daarnaast blijven we actief betrokken bij het Deltaprogramma en het Programma Integraal Riviermanagement, dat meerdere doelen dient (waaronder scheepvaart). Ook streven we naar 'meekoppelkansen' met het Hoogwaterbeschermingsprogramma. 			
Cultuur en cultuurhistorie				
<p>Het realiseren en actualiseren van de ambities uit de cultuurvisie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> We voeren de resterende acties uit de cultuurvisie 2019 uit. We evalueren de regeling Adviescommissie Cultuur Altena in samenwerking met de Adviescommissie Cultuur. 	<p>2023 / 2024</p> <p>2023 / 2024</p>		<ul style="list-style-type: none"> Het uitvoeren van de resterende acties uit de Cultuurvisie 2019 wordt vervolgd. Cultuuronderwijs en muziekonderwijs worden uitgevoerd en uitgebreid. Het muziekonderwijs van schooljaar 2022-2023 wordt geëvalueerd en de raad wordt in Q3 over de resultaten geïnformeerd. De Adviescommissie Cultuur wordt geëvalueerd en zij organiseert in september voor de tweede keer de Uitmarkt. We blijven de amateurkunst stimuleren met de subsidieregeling cultuurparticipatie, die bij het herijken van de cultuurvisie in 2024 herzien zal worden. Er wordt gewerkt aan de herbestemming van het oorlogsmuseum en het Visserijmuseum (zie hieronder). Ook het bibliotheekwerk wordt geëvalueerd (zie hieronder). De Adviescommissie Cultuur evalueert haar werkzaamheden en de regeling Adviescommissie Cultuur in samenwerking met de beleidsadviseur. In 2023 is de Adviescommissie Cultuur vier keer bij elkaar gekomen om hierover te spreken. We informeren de raad in Q4 over de uitkomsten van de evaluatie.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> • We stellen een nieuwe regeling op voor het stimuleren van de culturele sector (mede met het oog op de nasleep van corona). • We evalueren het bibliotheekwerk. • We evalueren en actualiseren de cultuurvisie. 	<p>2023 / 2024</p> <p>2023 / 2024</p> <p>2024</p>		<ul style="list-style-type: none"> • We onderzoeken op welke manier we zo efficiënt mogelijk zo veel mogelijk relevante informatie kunnen verzamelen over de vitaliteit van alle culturele organisaties in Altena. Op basis van de opgehaalde informatie, wordt een passende subsidieregeling opgesteld waarmee we de culturele organisaties eenmalig financieel tegemoet te komen. We komen dit jaar nog met een voorstel en zullen de raad hierover informeren. • We zijn in gesprek met Bibliotheek Altena om het bibliotheekwerk te evalueren. In Q3 informeren we de raad over de stand van zaken. De opgehaalde informatie vertalen we door naar een nieuwe samenwerkingsvorm met Bibliotheek Altena in 2024. • De opgehaalde informatie over de vitaliteit van de culturele organisaties en de ontwikkelingen die daaruit voortkomen, worden onder andere gebruikt als input voor de evaluatie en actualisatie van de cultuurvisie. Ook het herzien van de subsidieregeling cultuurparticipatie en het ophalen van informatie voor een museumregeling worden in dit traject meegenomen.
Een duurzame toekomst voor de musea in Altena.	<ul style="list-style-type: none"> • We zoeken naar / vinden een geschikte locatie voor het oorlogsmuseum in samenwerking met de Stichting Oorlogsmuseum Veen. 	2023-2026		<ul style="list-style-type: none"> • De gesprekken over het vinden van een geschikte locatie voor het oorlogsmuseum met Stichting Oorlogsmuseum Veen, Brabants Landschap en de provincie worden voortgezet.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> We dragen bij aan het haalbaarheidsonderzoek naar de doorontwikkeling van het Visserijmuseum en het vervolg hierop. We maken afspraken met musea over uitvoering van taken op het gebied van cultuur, erfgoed en toerisme. We zetten een subsidieregeling op voor de musea in gemeente Altena. 	<p>2024/2025</p> <p>2024/2025</p>		<ul style="list-style-type: none"> Het externe haalbaarheidsonderzoek is afgerond. Wij zijn in gesprek met het Visserijmuseum en o.a. de Provincie NBR over concrete vervolgstappen, gericht op herbestemming en verduurzaming van het Arsenaal. Streven is te komen tot een intentieovereenkomst tussen betrokken partijen (2023) gevolgd door een samenwerkingsovereenkomst (2024). Het beleid voor- en de afspraken met musea worden meegenomen in de actualisatie en herijking van de cultuurvisie in 2024. Op basis daarvan zal in 2025 ook een nieuwe subsidieregeling voor musea worden opgesteld.
Een verdere verbetering van de leefbaarheid en levendigheid in de vesting Woudrichem door een integrale benadering en aanpak van initiatieven en projecten via de vestingagenda.	<ul style="list-style-type: none"> Het uitvoeringsprogramma ronden we af en stellen we vast. In samenwerking met betrokken partijen, onder andere in de vesting. Deze agenda bestaat uit culturele, ruimtelijke, economische en sociale onderwerpen. We voeren de vestingagenda Woudrichem uit. 	<p>2023</p> <p>2023 - 2026</p>		<ul style="list-style-type: none"> Het uitvoeringsprogramma wordt samen met inwoners, ondernemers, buurtverenigingen en andere maatschappelijke partijen opgesteld en afgerond. Naar verwachting is deze voor de zomer 2023 gereed. Uitvoering van acties en projecten vindt plaats in 2023 en later.
Het realiseren van de ambities en verzilveren van kansen uit de Erfgoedvisie Altena 2022-2027.	<ul style="list-style-type: none"> We stellen een uitvoeringsagenda op ter uitwerking van de Erfgoedvisie Altena 2022-2027. We voeren de acties uit de uitvoeringsagenda uit. Dit doen we onder meer door te stimuleren, faciliteren, samen te werken en nog meer naar buiten toe te treden. In de uitvoeringsagenda wordt ook extra aandacht besteed aan de waterlinies. 	<p>2023</p> <p>2023-2026</p>		<ul style="list-style-type: none"> De integrale uitvoeringsagenda erfgoed is in concept gereed maar moet nog worden afgestemd met de betrokken partijen. Naar verwachting zal hij eind 2023 aan het college worden aangeboden. Uitvoering van acties en projecten die voortkomen uit de uitvoeringsagenda vindt plaats in de periode 2023-2026.
We inventariseren en waarden (wegen) voor het hele gemeentelijke grondgebied	<ul style="list-style-type: none"> We stellen een digitale kwaliteitsatlas vast. 	2023		<ul style="list-style-type: none"> De concept kwaliteitsatlas is opgeleverd en besproken met de interne werkgroep.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
de cultuurhistorische waarden en vormen op basis hiervan beleidsuitgangspunten voor het vervolg.	<ul style="list-style-type: none"> We onderzoeken of we deze kwaliteitsatlas ook voor iedereen digitaal kunnen ontsluiten. 			<p>Afstemming met de provincie en de externe klankbordgroep volgen nog. Hierna kan de definitieve kwaliteitsatlas worden opgemaakt en begin 2024 worden aangeboden aan de raad.</p> <ul style="list-style-type: none"> Het is nog altijd de bedoeling om het rapport en de digitale kaartlagen open te zetten via een link op de gemeentepagina.
We vormen samen met de kerkeigenaren een visie op de kerkelijke gebouwen binnen de gemeente Altena.	<ul style="list-style-type: none"> We stellen een kerkvisie vast met decentralisatiegelden van het Rijk. Als dat nodig is, stellen we een uitvoeringsagenda op voor eventuele vervolgstappen. 	<p>2024</p> <p>2024 - 2025</p>		<ul style="list-style-type: none"> Op 22 maart is de startbijeenkomst geweest van de kerkvisie en zijn de individuele gesprekken met de kerken gestart. De input uit deze gesprekken bepaald de koers die we op gaan met de kerkvisie. In 2023 nog niet van toepassing.
Recreatie en toerisme				
Een goede spreiding van de bezoekers aan Altena om de druk op sommige (kwetsbare) gebieden te reguleren.	<ul style="list-style-type: none"> We zorgen voor monitoring van bezoekers in de gemeente Altena, met speciale aandacht voor de Biesbosch We starten in samenspraak met de gebiedspartners met het opstellen van een plan voor bezoekersmanagement We realiseren het plan voor bezoekersmanagement. 	<p>2023</p> <p>2023</p> <p>2024</p>		<p>In nauwe afstemming met het Biesbosch Netwerk, VVV Biesboschlinie en andere betrokkenen wordt in 2023 een passende aanpak opgesteld voor bestemmingsmanagement in Nationaal Park de Biesbosch, de schil rondom de Biesbosch en de rest van de gemeente Altena. De verwachting is dat het plan van aanpak in het najaar in het Biesboschnetwerk besproken wordt.</p> <p>Met bestemmingsmanagement bedoelen we alle inspanningen die gericht zijn op het realiseren van een zo groot mogelijke positieve impact van het gastvrijheidsdomein voor een specifiek gebied. De positieve impact bestaat uit sociale, ecologische en economische waarde. Bestemmingsmanagement draagt bij aan de kwaliteit van leven voor inwoners, de optimalisatie van bezoekerservaringen, de balans tussen recreatie en natuur en een</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				<p>toekomstbestendige sector voor ondernemers en werknemers.</p> <p>In de visie balanceren in de Biesbosch, het uitvoeringsprogramma van de Herijkte visie Toerisme & Recreatie 2021-2025 en in het bestuursakkoord 2022-2026 wordt steeds alleen gesproken over bezoekersmanagement en monitoring. Dit zijn allebei belangrijke onderdelen van bestemmingsmanagement. Voordat we echter bij deze fase aangekomen zijn, moeten we eerst een nulmeting uitvoeren, deze data analyseren en daar conclusies uit trekken.</p>
<p>Inwoners en bezoekers van Altena kunnen in elke kern een elektrische fiets opladen.</p>	<p>We ontwikkelen een dekkend netwerk fietsoplaadpunten in 2023.</p>	<p>2023</p>		<p>Omdat elektrische fietsen een steeds grotere actieradius hebben, blijkt dat er bijna geen behoefte is aan nieuwe fietsoplaadpunten. Er komt nog wel een nieuw punt in Babyloniënbroek. De raad is hierover via een RIB geïnformeerd (2023-03-22).</p>
<p>Inwoners en bezoekers worden op een interactieve en digitale wijze geïnformeerd over de historische parels van Altena.</p>	<p>We ontsluiten van culturele en historische parels van Altena met een QR-code.</p>	<p>2023-2024</p>		<p>Er is een plan van aanpak in voorbereiding voor een pilot waarin we met verschillende soorten routes gaan meten welke combinatie van communicatiemiddelen het beste is om het cultureel erfgoed van Altena digitaal te ontsluiten. De uitvoering van de pilot vindt plaats in 2024.</p>
Strategisch accommodatie- / vastgoedbeleid				
<p>Beheer en / of onderhoud van ons vastgoed uitbesteden of anders organiseren</p>	<p>We leveren een strategisch accommodatiebeleid voor de maatschappelijke accommodaties.</p>	<p>Q2 2023</p>		<p>In Q2 2023 is gestart met de uitwerking van een voorstel voor het toekomstige beheer van het gemeentelijk vastgoed. In verband met de overname van Trema door Surplus heeft Trema in de zomer van 2023 de beheeractiviteiten van een aantal accommodaties teruggelegd bij de gemeente. We zullen deze beheertaken tijdelijk overnemen, totdat er een besluit is genomen over het toekomstig beheer van het maatschappelijk vastgoed.</p>

3.2 Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
3. Veelzijdig Altena					
Coronabudget Kunst en Cultuur	319 V	-	-	-	-
Budget vergroenen speeltuinen	250 V	-	-	-	-
Verblijfsbelasting	137 V	144 V	144 V	144 V	144 V
Stelpost onderhoud naar reserve onderhoud gebouwen	174 V	89 V	89 V	89 V	89 V
Afboeken boekwaarde 't Verlaat	221 N	-	-	-	-
Prognose Leerlingenvervoer	94 N	175 N	200 N	200 N	200 N
Exploitatie en onderhoud zwembad Bijtelskil en Werkina	183 N	65 N	-	-	-
Extra kapitaallasten Hart van Almkerk	-	-	-	65 N	65 N
Diverse mutaties < 50.000	215 N	62 N	23 N	22 N	21 N
Totaal 3. Veelzijdig Altena	167 V	69 N	10 V	54 N	53 N
Mutaties reserves 3. Veelzijdig Altena					
Actualisatie kapitaallasten - dekking reserve	228 V	-	-	-	-
Stelpost onderhoud naar reserve onderhoud gebouwen	174 N	89 N	89 N	89 N	89 N
Diverse mutaties < 50.000	46 V	16 V	16 V	16 V	16 V
Totaal Mutaties reserves 3. Veelzijdig Altena	100 V	73 N	73 N	73 N	73 N
Totaal 3. Veelzijdig Altena	267 V	142 N	62 N	126 N	125 N

Toelichting op de mutaties

Coronabudget Kunst en Cultuur

Het coronabudget voor Kunst en Cultuur wordt in 2023 niet uitgegeven. Over coronabudgetten is afgesproken deze middelen in volgende jaren beschikbaar te houden. De overheveling van dit budget wordt betrokken bij de besluitvorming over de Jaarrekening 2023.

Budget vergroenen speeltuinen

Motie Kadernota 2024. De uitvoering van het amendement Elke kern een groene ontmoetingsplaats wordt gekoppeld aan de uitvoering van het speelplaatsen beleidsplan. Het budget wordt daarom in 2023 niet benut. De overheveling van dit budget wordt betrokken bij de besluitvorming over de Jaarrekening 2023.

Verblijfsbelasting

In de Decemberwijziging 2022 is een meeropbrengst toeristenbelasting (verblijfsbelasting) gemeld van € 144.000. Al enkele jaren is de opbrengst toeristenbelasting hoger dan de raming. De raming wordt daarom structureel verhoogd. In de raming voor 2024 is de eventuele meeropbrengst van de verblijfsbelasting voor locaties arbeidsmigranten nog niet verwerkt. Na afronding van het onderzoek kan hierover eerst duidelijkheid worden gegeven.

Stelpost onderhoud naar reserve onderhoud gebouwen

Het bedrag van € 174.000 is in het kader van het nog op stellen beheerplan gebouwen geraamd voor het onderhoud van gemeentelijke gebouwen. De vaststelling van het beheerplan gebouwen vindt echter niet plaats in 2023. Anticiperend hierop wordt voorgesteld dit bedrag toe te voegen aan de bestemmingsreserve Onderhoud gemeentelijke gebouwen. Zie ook onder Mutaties reserves. Deze mutatie is budgettair neutraal.

Afboeken boekwaarde 't Verlaat

Voor de bouw van de MFA Hart van Almkerk wordt het gebouw 't Verlaat gesloopt. Er resteert nog een oude boekwaarde voor 't Verlaat. De oude boekwaarde wordt in 2023 ten laste van de reserves afgeboekt (Raadsbesluit d.d. 19 september 2023). Deze mutatie is budgettair neutraal. Zie ook programma 4 onder mutaties reserves.

Prognose Leerlingenvervoer

De kosten van leerlingenvervoer stijgen aanzienlijk. De stijgen wordt voornamelijk veroorzaakt door toenemende brandstofkosten en loonstijgingen.

Exploitatie en onderhoud zwembad Bijtelskil en Werkina

Voor zwembad Bijtelskil worden in 2023 onderhoudskosten verwacht, die niet in de begroting zijn voorzien. Dit heeft in 2023 een overschrijding van het budget tot gevolg. Voor zwembad Werkina wordt voorgesteld het budget in 2024 te verhogen als gevolg van een hogere subsidieaanvraag.

Extra kapitaallasten Hart van Almkerk

De bouw van de multifunctionele accommodatie (MFA) Hart van Almkerk wordt door onder meer de stijging van de sloop-, bouw- en installatiekosten duurder. De raad heeft besloten een extra investeringsbudget van € 3 miljoen beschikbaar te stellen. De aanvullende kapitaallasten bedragen vanaf 2026 € 65.000 (Raadsbesluit d.d. 19 september 2023).

Mutaties reserves

- De kapitaallasten van investeringen op de diverse programma's zijn op basis van een herberekening voor 2023 aangepast. Een deel van de aanpassing wordt gedekt uit de dekkingsreserve kapitaallasten.
- Stelpost onderhoud naar reserve onderhoud gebouwen. Het bedrag van € 174.000 is in het kader van het nog op stellen beheerplan gebouwen geraamd voor het onderhoud van gemeentelijke gebouwen. De vaststelling van het beheerplan gebouwen vindt echter niet plaats in 2023. Anticiperend hierop wordt voorgesteld dit bedrag toe te voegen aan de bestemmingsreserve Onderhoud gemeentelijke gebouwen. Deze mutatie is budgettair neutraal.

Programma 4. Duurzaam Altena

4.1 Doelenbomen Duurzaam Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Programma implementatie Omgevingswet				
Goed voorbereid op en toegerust voor de Omgevingswet.	<ul style="list-style-type: none"> Uw raad stelt de Omgevingsvisie Altena 2040 vast. We ronden het DSO af binnen gemeente Altena. We doen voorbereidingen voor de opbouw van het Omgevingsplan Altena tot aan inwerkingtreding van de Omgevingswet. We werken aan de opbouw van het Omgevingsplan Altena. We passen het instrument programma's onder de Omgevingswet (Omgevingsprogramma's) toe. 	<p>2023</p> <p>2023</p> <p>vanaf 2023</p> <p>vanaf 2023</p> <p>2023-2024</p>		<p>Met presidium afgesproken, laatste kwartaal 2023.</p> <ul style="list-style-type: none"> Het DSO is (voor de wijzigingen van het "tijdelijk" Omgevingsplan) met name op Rijksniveau nog steeds volop "in beweging"; de goede werking lijkt nog steeds niet bewezen. Deze onzekerheid heeft effect op de software(leveranciers) en dus ook op die in Altena. Voor zover onze invloed rijkt anticiperen we hier zo goed mogelijk op. De raad wordt intensiever betrokken met brieven, toelichtende bijeenkomsten en –vanaf sep. 2023 – de instelling van een raads werkgroep. De pilot is in volle gang; streven is dat deze leidt tot een van de eerste wijzigingen van het

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> We bieden medewerkers opleiding en training. 			<p>"tijdelijk" omgevingsplan in 2024. Bij de opbouw hoort ook de bepaling van de structuur.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ook hier geldt dat het instrument officieel pas toegepast kan worden na 1 januari 2024. Er is een eerste Programma Water, riolering en groen in ontwikkeling. Het opleidingsplan (basis, verdieping, specialisatie) is in uitvoering, loopt minimaal door tot eind 2023.
Goede dienstverlening op het gebied van de fysieke leefomgeving.	<ul style="list-style-type: none"> We zorgen voor versnellingsacties en – projecten voor de opbouw van het Omgevingsplan. Indien gewenst voor een afweging, experimenteren we met het bekijken van een planlocatie. 	2022-2024 vanaf 2023		<ul style="list-style-type: none"> De eerder voorziene versnellingsacties en – projecten worden opnieuw tegen het licht gehouden, onder meer door de leerervaringen in de pilot. Planning mogelijk vanaf 2024. Locatiebezoek vindt plaats bij langlopende of grotere dossiers, zodat met nieuwe inzichten de afweging beter is.
Veense Put				
De ruimtelijke, juridische en feitelijke situatie op de Veense Put op rechtvaardige wijze in overeenstemming met elkaar brengen.	<ul style="list-style-type: none"> We stellen eerst een gebiedsvisie voor het Plassengebied Veen op. Met de eigenaren sluiten we anterieure overeenkomsten met het oog op de realisatie van de gewenste kwaliteitsverbetering en het mogelijk maken van permanente bewoning op de Veense Put. Aansluitend wordt een wijziging van het Omgevingsplan voorbereid waarin op perceelniveau (nieuwe) passende functies worden toegekend. 	2023 2024 en verder		<ul style="list-style-type: none"> Op 6 juli 2023 is in een RIB de stand van zaken en een doorkijk naar het vervolg beschreven. De gebiedsvisie wordt onderdeel van een Programma onder de Omgevingswet. Regels die daaruit voortkomen worden vertaald naar een wijziging van het "tijdelijk" Omgevingsplan. Dat is de juridische basis voor de anterieure overeenkomsten (2025 en verder).
Arbeidsmigranten				

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
<p>We gaan op zorgvuldige wijze ruimte bieden aan de ontwikkeling van huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten.</p>	<p>We hanteren daarbij als uitgangspunt de beleidsregels die door uw raad zijn ingetrokken, maar vullen deze op de volgende punten aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We nemen de maximale aantallen arbeidsmigranten op en leggen daarbij een relatie met de omvang van het bedrijf en de grootte van de betrokken kern. • We geven de omgevingsdialoog daarin een plaats. • We maken een kader voor afspraken met de initiatiefnemer, waaronder kwaliteitseisen. <p>We brengen de totale behoefte aan arbeidsmigranten binnen Altena in beeld, aan de hand van een behoefteonderzoek. We hanteren hierbij een stelsel van schaarse rechten, om iedere potentiële gegadigde een gelijke kans te geven om de te verdelen rechten te verwerven.</p>	Q2 2023		<p>De behoefte is in 2022 onderzocht en bepaald. In Q3 2023 is de raad gevraagd uitgangspunten voor de beleidsregels vast te stellen en het college de opdracht te geven de beleidsregels vast te stellen met in achtneming van deze uitgangspunten. Begin juli zijn de beleidsregels door het college vastgesteld en op 21 juli 2023 zijn ze in werking getreden.</p>
Duurzaamheid				
<p>Uitvoering Warmtevisie Altena 2021.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We sluiten een contract af met een externe partij. • We stellen uitvoeringsplannen op. 	<p>Q4 2022</p> <p>Q2 2023</p>		<p>Met de gecontracteerde externe partij (Antea/Atriënsis) en de woningcorporaties werken we op basis van een aantal dorpsavonden en bijeenkomsten met de klankbordgroep toe naar een gemeentebreed uitvoeringsplan voor spoor A in Q3 2023. Daarnaast gaan we via het uitschrijven van een challenge met één of meer kansrijke buurten aan de slag met het gezamenlijk schrijven en uitvoeren van een buurtuitvoeringsplan in spoor B.</p>
<p>Openbare laadinfrastructuur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We sluiten een overeenkomst met een marktpartij. 	Q4 2022		<p>Als resultaat van een aanbestedingsprocedure is een marktpartij gevonden die op aanvraag laadpalen</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> We stellen een plaatsingsplan op en zorgen voor de uitvoering. 	Q1 2023 en verder		<p>plaatst en waarmee in overleg met de gemeente een proactieve laadinfrastructuur wordt opgezet. Samen met deze partij zal in Q3 2023 een plaatsingskaart zijn opgesteld op basis waarvan daadwerkelijk proactief (voor de vraag uit) geplaatst gaat worden. Aanvragen van inwoners worden sinds 1 januari 2023 door deze partij in behandeling genomen en uitgevoerd.</p>
Energie neutraal gemeentehuis.	<ul style="list-style-type: none"> We ronden de routekaart verduurzaming vastgoed af. We doen onderzoek naar de mogelijkheden van Solar carports inclusief opslag. 	Q4 2022 Q4 2022		<p>Het uitvoeringsplan verduurzaming vastgoed (de routekaart) is afgerond en zal in Q4 2023 in routing worden gebracht. In dit uitvoeringsplan/het voorstel staan de panden die de eerste 5 tot 10 jaar zullen worden verduurzaamd.</p> <p>Het onderzoek is uitgevoerd waarbij drie scenario's in beeld zijn gebracht en doorgerekend en haalbaar blijken te zijn. Realisatie zal echter in samenhang met de uitbreiding van het gemeentehuis plaatsvinden. Vooraf zullen de scenario's worden geactualiseerd o.b.v. de nieuwe situatie met betrekking tot de uitbreiding.</p>
Duurzaam wagenpark en materieel Buitendienst.	<p>Het hele wagenpark is inmiddels aanbesteed. Gunningen en overeenkomsten tot levering zijn getekend. Totaal worden 22 elektrische voertuigen en 8 dieselvoertuigen aangeschaft. Voor de nieuwe dieselvoertuigen zijn we inmiddels ook al overgestapt naar leveranciers met HVO 100 diesel (ongeveer 90% CO₂-reductie). Vanwege de huidige markt met een beperkte productie en levering worden de voertuigen grotendeels in 2023 geleverd. Klein handgereedschap is al grotendeels vervangen voor accugereedschap. Dit is verder een continu proces.</p>	Q1, 2 en 4 2023		<p>Daadwerkelijke levering van voertuigen heeft een kleine vertraging opgelopen, maar kunnen medio 2023 wel in gebruik genomen worden. De voertuigen worden voorzien van een track and trace-systeem.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Altena energie-eiland.	We verkennen mogelijkheden in samenwerking met Enexis, provincie Noord-Brabant en Altena Nieuwe Energie.	vanaf 2023		Aan een externe adviseur is opdracht verstrekt voor een praktisch georiënteerde systeemstudie specifiek voor Altena die handelingsperspectief biedt voor ons toekomstige energiesysteem. Hierin worden lokale partijen betrokken en ook netbeheerder Enexis en de provincie Noord-Brabant hebben een actieve rol in dit proces. Afronding van deze studie is verwacht in Q4 2023.
RES 2.0	We herijken de RES 1.0 in 2024, waarbij in 2023 een voortgangsrapportage is voorzien.	2023 voortgangsrapportage		De voortgangsrapportage is opgeleverd in juni 2023. Hieruit is gebleken dat we in West-Brabant op koers liggen om de doelen uit de RES te halen. Vanaf augustus 2023 wordt gewerkt aan de nieuwe RES2.0 (oplevering verwacht eind 2024).
Openbare verlichting 100% LED.	We vervangen conventionele verlichting door LED-verlichting.	doorlopend		Eind 2023 zal circa 80% van de straatverlichting zijn uitgevoerd met een LED-lamp (50% LED-armatuur + 30% LED-lamp in een conventioneel armatuur).
Gebruikmaken van (alternatieve) vormen van energieopslag.	We doen onderzoek naar (alternatieve) vormen van energieopslag.	Q4 2023		Dit maakt deel uit van de energiesysteemstudie Altena Energie-Eiland.
Wonen				
Voor ouderen en kwetsbare jongeren is er vaak ook een zorgvraag. Hierdoor stijgt ook de vraag naar bijzondere woonvormen, zoals groepswonen.	We stellen een woonzorgvisie op.	2023		Er is gestart met het schrijven van de Woonzorgvisie. Er wordt (regionaal) een woonzorganalyse uitgevoerd, de verwachting is dat de uitkomsten daarvan in oktober gereed zijn. In Q4 2023 wordt de conceptversie besproken met de adviesraad en andere belanghebbenden. Naar verwachting is de definitieve versie van de Woonzorgvisie gereed in Q1 2024.
Realiseren van 3.000 woningen in de periode tot en met 2030, waarbij het aanbod aansluit	We stellen het uitvoeringsprogramma Wonen op.	Q1 2023		Het Uitvoeringsprogramma Wonen is in voorbereiding, maar het opstellen en uitwerken van dit document vraagt helaas meer (voorbereidings)tijd

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
<p>bij / anticipeert op de (toekomstige) wensen van de markt.</p>				<p>dan vooraf ingeschat. In mei 2023 heeft de raad wensen en bedenkingen mogen geven bij strategische keuzes voor het uitvoeringsprogramma. Ook zijn marktpartijen gevraagd om hun gedachtes bij de strategische keuzes. Deze input wordt meegenomen in het vast te stellen document. Vaststelling door het college vindt naar verwachting plaats in Q3 2023.</p>
Circulair voedselsysteem				
<p>Gemeente, partners en gebiedspartijen uit de hele voedselketen, van boer tot bord, werken samen aan de maaltijd van morgen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gezonder eten voor onszelf en voor het milieu. 2. Meer koop en verkoop van lokaal voedsel. 3. Meer circulair ondernemerschap. 4. Nóg beter zorgen voor ons natuurlijk kapitaal. 5. Slimmer omgaan met grondstoffen. 6. Meer talent voor circulair denken en doen. 7. Beter communicatie en samenwerking. 	<p>We voeren de acties van het actieplan in samenwerking met gebiedspartijen uit en zorgen voor voldoende externe financiering en middelen om het programma uit te voeren. Dit doen we door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Communicatie en samenwerking. Denk bijvoorbeeld aan ondersteuning bij het verder bouwen van coalities en partnerschappen voor de verschillende doelen. • Kennisontwikkeling en monitoring. Denk bijvoorbeeld aan het laten doen van (markt)onderzoeken op relevante onderwerpen. • Innovatie en experimenten. Denk bijvoorbeeld aan het stimuleren en faciliteren van initiatieven, zoals de zoekpilot naar meer plantaardige eiwitten of carbon farming. 	<p>vanaf 2022</p>		<p>We zijn voortvarend aan de slag met de verschillende inspanningen binnen het programma.</p> <p>De gebiedspilot over plantaardige eiwitten (CHIEF) is eind 2023 afgerond. Er komt een afsluitend congres om kennis en inzichten te delen. De gemeente en de initiatiefnemers verkennen mogelijkheden voor een (regionaal) vervolg van de pilot.</p> <p>De gemeente en Midzuid werken samen aan het gezonder inrichten en verduurzamen van onze eigen kantine en catering. Er is kleinschalig geëxperimenteerd met ander aanbod in de kantine. De evaluatie van dit experiment biedt nieuwe inzichten voor het vervolg.</p> <p>Binnen het transitielab korte keten werken verschillende partijen, van boer tot supermarkt, samen om belemmeringen weg te nemen voor de korte keten in Altena. Er zijn twee bureaustudies opgeleverd met inzichten en kennis over de korte keten. Ook is een haalbaarheidsstudie afgerond voor het opzetten van een nieuw korte keten concept. Het concept wordt verder uitgewerkt door de</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				<p>initiatiefnemers met een faciliterende rol van de gemeente. Een masterclass wordt in de tweede helft van 2023 georganiseerd om 8 producerende "Helden van Altena" (unieke, kansrijke producten voor de korte keten) te begeleiden om in te stappen in de korte voedselketen in Altena. Het transitielab organiseren we in samenwerking met de Regio West-Brabant.</p> <p>De eerste uitwerking van het ondersteuningsnetwerk is gedeeld met de vier agrarische gebiedspartijen in Altena (AJK, ANV, ZLTO, ACA). Een gezamenlijk besluit heeft ertoe geleid dat er geen uitwerking komt van een digitaal platform, maar wel in het opzetten van een casustafel voor agrarisch ondernemers. We werken hier nauw samen met het ondersteuningsnetwerk van de provincie Noord-Brabant. Binnen de pilot zullen 5 boeren een casus inbrengen. De ervaringen van alle betrokken vormen de basis voor het lanceren van het ondersteuningsnetwerk in 2024.</p> <p>Op basis van de verkenning naar lokale mogelijkheden om aan de slag te gaan met doel 5 van het programma (slimmer omgaan met grondstoffen) worden vier ideeën getoetst op haalbaarheid.</p> <p>Binnen het carbon farming project zijn de betrokken koolstofboeren aan de slag gegaan met hun koolstof bedrijfsplannen. Vanuit het project is er op meerdere manieren gecommuniceerd met inwoners en ondernemers. De werving van nieuwe (MKB-) bedrijven gaat ook door.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				<p>Het onderzoek over kansen en knelpunten voor natuurinclusieve landbouw is afgerond. Er deden 11 boeren mee, die inzichten hebben opgedaan in het werken met de biodiversiteitsmonitor. Door dit onderzoek hebben 11 nieuwe boeren zich aangemeld om te starten met de monitor.</p> <p>Vijf collega's hebben deelgenomen aan het leerprogramma circulaire economie van de Regio West-Brabant, en passen die kennis toe.</p> <p>Tijdens Dutch Food Week Altena wordt de eerste innovatieprijs circulair denken en doen uitgereikt, op basis van verschillende inzendingen.</p> <p>Er worden verschillende activiteiten georganiseerd tijdens Dutch Food Week Altena, voor inwoners en ondernemers, om kennis te maken met de maaltijd van morgen.</p> <p>Het bewoners onderzoek, om in beeld te brengen wat inwoners vinden van de doelen van het programma, is afgerond en gepubliceerd.</p> <p>Er zijn twee (concept) projectfiches ontwikkeld voor de Regiodeal West-Brabant, in samenspraak met een aantal ondernemers en organisaties.</p>
Afval en grondstoffen				
Altena blijft de komende jaren koploper op het gebied van reductie en hergebruik van materialen.	We continueren het huidige diftarsysteem en verfijnen dit verder. Daarbij stimuleren we naast de dienstverlening verder het aanbieden van gescheiden grondstoffen en het beperken van de	2022-2023		Afgelopen jaren hebben de inwoners van Altena opnieuw laten zien dat afval goed gescheiden wordt. Bovendien zijn opnieuw minder kilo's restafval aangeboden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	hoeveelheid restafval. We doen dit voor wat betreft de huis-aan-huis-inzameling, maar ook op de milieustations. De kwaliteit van de grondstoffen krijgt hierbij extra aandacht.			

4.2 Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
4. Duurzaam Altena					
<i>Budgettair neutrale mutaties</i>					
Aanpak energiearmoede - baten	1.154 V	-	-	-	-
Aanpak energiearmoede - lasten	1.154 N	-	-	-	-
Achterstallig onderhoud pompen gemalen	500 N	-	-	-	-
Achterstallig onderhoud pompen gemalen - mutatie voorziening	500 V	-	-	-	-
Afvalstoffenheffing - baten	-	405 V	405 V	405 V	405 V
Afvalstoffenheffing - mutatie voorziening	-	405 N	405 N	405 N	405 N
Rioolheffing - baten	-	322 V	322 V	322 V	322 V
Rioolheffing - mutatie voorziening	-	322 N	322 N	322 N	322 N
Hogere energiekosten rioolgemalen	94 N	-	-	-	-
Hogere energiekosten rioolgemalen - mutatie voorziening	94 V	-	-	-	-
Afvalvergoeding 2020	92 V	-	-	-	-
Afvalvergoeding 2020 - mutatie voorziening	92 N	-	-	-	-
Inkoop zakken hogere kosten	50 N	-	-	-	-
Inkoop zakken hogere kosten - mutatie voorziening	50 V	-	-	-	-
Tijdelijke regeling CDOKE middelen naar 2024	311 V	-	-	-	-
Budget E laadpalen	250 V	-	-	-	-
Legesopbrengst bestemmingsplannen	150 V	-	-	-	-
Overheveling budget bouwinspectie	75 V	-	-	-	-
Actualisatie kostendekkendheid reiniging	74 V	-	-	-	-
Communicatieadviseur - dekking CDOKE	-	71 V	-	-	-
Boekwinst afstoten tractie	64 V	-	-	-	-
Exploitatiebijdrage bestemmingsplannen	57 V	-	-	-	-
Actualisatie kapitaallasten	51 V	-	-	-	-
Aframen restantposten IBK 2020	50 V	50 V	50 V	50 V	50 V
Overschrijding groen bestek	575 N	125 N	53 N	208 N	222 N
Opbrengst leges omgevingsvergunningen	300 N	-	-	-	-
Baggeren Vissershag	394 N	-	-	-	-
Hogere deelnemersbijdrage OMWB	264 N	178 N	198 N	215 N	253 N
Actualisatie kostendekkendheid riolen	235 N	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	71 N	21 V	25 V	21 V	47 V
Totaal 4. Duurzaam Altena	758 N	162 N	176 N	352 N	378 N
Mutaties reserves Duurzaam Altena					
Baggeren Vissershag	394 V	-	-	-	-
Afboeken boekwaarde 't Verlaat	221 V	-	-	-	-
Correctie onttrekking Baggeren Rijswijkse wiel	600 N	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	1 N	1 N	1 N	1 N	1 N
Totaal Mutaties Duurzaam Altena	14 V	1 N	1 N	1 N	1 N
Eindtotaal Duurzaam Altena	744 N	163 N	177 N	353 N	379 N

Toelichting op de mutaties

Aanpak energiearmoede

Met betrekking tot energiearmoede is in 2022 een bedrag van € 942.000 van het Rijk ontvangen. Dit bedrag is in 2022 niet geheel tot besteding gekomen. Het restant van € 836.000 is conform de regeling voor 2023 beschikbaar. Daarnaast is in 2023 door het Rijk nog eens een bedrag van € 319.000 beschikbaar gesteld voor de aanpak van energiearmoede. In 2024 is daarmee in totaal € 1.154.000 beschikbaar. Met deze middelen wordt de witgoedregeling uitgevoerd (€ 486.000), een klussendienst opgezet (€ 490.000) en wordt de extra inzet op vroegsignalering (Vroeg erop af) met een jaar verlengd (€ 100.000).

Achterstallig onderhoud pompen gemalen

Op het budget Onderhoud algemeen wordt een overschrijding van € 500.000 verwacht. Dit heeft verschillende oorzaken. In het verleden is het budget onvoldoende meegegroeid na eerdere overschrijdingen, daarnaast is sprake van forse prijsstijgingen. Tevens is in 2023 onderhoud en inspectie aan pompen en gemalen uitgevoerd dat in 2022 was voorzien. De overschrijding komt ten laste van de voorziening, waardoor deze mutatie budgettair neutraal is.

Afvalstoffenheffing

De geraamde kosten van het product afval stijgen. Als gevolg daarvan moeten de tarieven van de afvalstoffenheffing conform het tarievenbeleid (zie Kadernota 2024) worden verhoogd met. De hogere baten worden verrekend met de voorziening Egalisatie riolering.

Rioolheffing

Als gevolg van de aanpassing van de tarieven rioolheffing conform tarievenbeleid (zie Kadernota 2024) en de volumegroei (275 objecten) wordt de meerjarenraming van de baten rioolheffing aangepast. De hogere baten worden verrekend met de voorziening Egalisatie reiniging.

Energiekosten rioolgemalen

Op basis van de voorschotten voor de rioolgemalen die voor de eerste drie termijnen van 2023 zijn betaald zijn wordt een overschrijding op het budget voor gas en elektra van € 94.000 verwacht.

Afvalvergoeding 2020

In 2023 is nog een eenmalige uitkering uit het Afvalfonds ontvangen voor ingezamelde plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons (PMD) over 2020. De baten van de uitkering van dit restantbudget worden verrekend met de voorziening Egalisatie reiniging.

Inkoop zakken hogere kosten

De afname van het aantal zakken voor de inzameling van plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons neemt toe. Daarnaast is sprake van een stijging van de stuksprezen. De hogere lasten worden verrekend met de voorziening Egalisatie reiniging.

Tijdelijke regeling CDOKE middelen naar 2024

Vanuit de tijdelijke regeling CDOKE heeft Altena in 2023 een bedrag van € 912.000 ontvangen. Dit bedrag wordt ingezet voor de speerpunten duurzaamheid 2023. Verwacht wordt dat in 2023 een bedrag van € 311.000 niet tot besteding zal komen. Conform de ministeriële regeling kan dit budget worden doorgeschoven naar 2024. De overheveling naar 2024 zal in het kader van de Jaarrekening 2023 worden verwerkt.

Budget E laadpalen

De werkzaamheden in het kader van E laadpalen zijn als gevolg van traag opstarten van de opdracht door de aannemer. Het niet tot besteding gekomen budget wordt in 2023 afgeraamd. De overheveling van dit budget naar 2024 wordt betrokken bij de besluitvorming over de Jaarrekening 2023.

Legesopbrengst bestemmingsplannen

In de Begroting 2023 is een bedrag van € 21.000 geraamd voor de opbrengst van leges bestemmingsplannen. Medio 2023 is reeds een bedrag van € 67.000 meer ontvangen. Dit jaar worden nog zeker 12 ontwerpbestemmingsplan ter inzage verwacht. Daarmee zou de opbrengst nog € 150.000 hoger kunnen uitvallen. Oorzaak is de Omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking treedt. Vanwege de onzekerheid over de toekomstige procedures kiezen veel aanvragers ervoor om in 2023 nog een bestemmingsplanprocedure te voeren. Omdat na 1 januari 2024 geen ontwerpbestemmingsplannen meer in procedure gebracht mogen worden heeft dit geen gevolgen voor na 2024. Verwacht wordt dat met de komst van de Omgevingswet de productie iets zal terugvallen en in 2024 minder legesopbrengsten verwacht worden als bestemmingplannen over gaan in wijziging omgevingsplan. In de Eerste Bestuursrapportage 2024 zal op basis van meer inzicht hierover gerapporteerd worden.

Overheveling budget bouwinspectie

De van het Rijk ontvangen middelen voor de invoering van de Wet kwaliteitsborging (Wkb) zijn nog niet besteed. De voorbereidingen voor de Wkb zijn weliswaar in volle gang, maar de daarmee samenhangende lasten zijn uit een ander budget bekostigd. Voorgesteld wordt het nog niet bestede budget van € 150.000 voor de helft aan te wenden als dekking voor de inhur van bouwinspectie en voor de helft als dekking voor de kosten van de inhur van een advocaat voor een viertal handhavingdossiers. Voor dit laatste dient het budget overgeheveld te worden van programma 4 naar programma 6b (Overhead). Zie ook programma 6b. Deze mutatie is per saldo budgettair neutraal.

Actualisatie kostendekkendheid afval en riolering

De kostendekkendheid van de reinigingsheffing en de rioolheffing is op basis van de actualisatie van de doorberekening van kapitaallasten, salarissen en overhead naar het product afval respectievelijk riolering herberekend.

Communicatieadviseur – dekking uit Tijdelijke regeling CDOKE

Vanuit de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) wordt een deel van de beschikbare middelen ingezet als dekking voor de inzet van formatie binnen het cluster Communicatie van het team Bestuursondersteuning.

Boekwinst afstoten tractie

In de aanbesteding voor duurzame tractie is geen rekening gehouden met het afstoten van de conventionele tractie. De boekwinst zal in de periode van september tot en met december 2023 worden gerealiseerd.

Exploitatiebijdragen bestemmingsplannen

Door invoering van de plankostenscan worden in 2023 meer exploitatiebijdragen ontvangen dan geraamd. Het exacte bedrag is op voorhand moeilijk te ramen, omdat dit per project kan verschillen en berekend moet worden.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten van investeringen zijn op basis van een herberekening voor 2023 aangepast. Op programma 4 leidt dit in 2023 tot voordeel van € 51.000.

Aframen restantposten IBK 2020

In de begroting waren nog posten vanuit het oude IBK 2020 opgenomen. Deze betreffen met name reservemutaties. Deze posten worden geëlimineerd ten laste van de stelpost die voortvloeit uit het nieuwe IBK 2022. Zie ook bij mutaties reserves programma 5. Deze mutatie is per saldo budgettair neutraal.

Overschrijding Groenbestek

Het Groenbestek betreft hoofdzakelijk handmatige werkzaamheden. Door een verhoging van de loonkosten van 12% zijn de kosten van dit bestek aanzienlijk hoger dan voorzien. Het opnemen van het bladruimen in de bladperiode in het bestek (dit was eerder niet opgenomen) zorgt daarnaast voor een verhoging van de kosten van het bestek.

Opbrengst leges omgevingsvergunningen

De legesopbrengst omgevingsvergunningen blijft achter bij de raming. De nieuwe raming sluit aan bij een gemiddelde legesopbrengst bouwvergunningen over de afgelopen drie jaar. Het is lastig om de impact van de implementatie van de Omgevingswet en (eventueel) de Wet kwaliteitsborging op de legesinkomsten te voorspellen. Het jaar 2024 zal worden gebruikt om meer inzicht hierin te verkrijgen.

Baggeren Vissershang

Voor het baggeren van de haven Vissershang wordt een lastenraming opgenomen. De lasten worden gedekt uit de reserve (zie ook onder mutaties reserves). Deze mutatie is budgettair neutraal.

Hogere deelnemersbijdrage OMWB

De deelnemersbijdrage voor de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) stijgt, met name door Cao-ontwikkelingen. Daar waar mogelijk zullen de uitgaven

op productniveau beperkt dan wel uitgesteld worden. Voor 2024 en verder wordt een en ander gemonitord en meegenomen in de bestuursrapportages.

Motie Geboortebos

In de post Diverse mutaties is de motie Geboortebos d.d. 4 juli 2023 financieel verwerkt. Met de motie heeft de raad het college opgedragen om de geboortebos c.q. het geboortebos uit te werken en in 2024 te realiseren en de eventuele kosten hiervan op te nemen in de Begroting 2024. Voor het uitvoeren van de motie is de beschikking over voldoende en geschikte grond cruciaal. Om 4 tot 5 jaar door met het initiatief door te kunnen gaan is een locatie van minimaal 5 hectare groot nodig. De gemeente beschikt op dit moment niet over een geschikte locatie. Hier moet naar gezocht worden. Ook moeten de kosten die gepaard gaan met het project in beeld gebracht worden, rekening houdend met subsidiemogelijkheden. De ambtelijke organisatie heeft onvoldoende capaciteit om dit zelf uit te voeren. Voorgesteld wordt om dit bij een externe partij te beleggen. Daarvoor is in 2023 een budget van € 25.000 nodig. Met dit budget kan snel gestart worden met de voorbereiding.

	2023	2024	2025	2026	2027
Geboortebos	25 N	-	-	-	-

Mutatie reserves

- Baggeren Vissershang. De lasten die samenhangen met het baggeren van de haven Vissershang worden gedekt door een onttrekking uit de bestemmingsreserve Baggeren. Deze mutatie is budgettair neutraal.
- Afboeken boekwaarde 't Verlaat dekking reserve. Voor de bouw van de MFA Hart van Almkerk wordt het gebouw 't Verlaat gesloopt. Er resteert nog een oude boekwaarde voor 't Verlaat. Het deel van de dekkingsreserve kapitaallasten dat betrekking heeft op 't Verlaat wordt afgeboekt (Raadsbesluit d.d. 19 september 2023). Deze mutatie is budgettair neutraal. Zie ook programma 3.
- Correctie onttrekking Baggeren Rijswijkse wiel. Er is een onttrekking uit de reserve Baggeren Rijswijkse Wiel geraamd, waar echter geen kosten tegenover staan. Daarmee is de onttrekking onterecht en wordt deze gecorrigeerd. Zodra duidelijk is wat de kostenraming is zal de bijbehorende onttrekking uit de reserve weer worden geraamd.

Programma 5. Bereikbaar Altena

5.1 Doelenbomen Bereikbaar Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Uitwerking mobiliteitsvisie (projectnummering conform Mobiliteitsvisie)				
Uitwerking Mobiliteitsvisie.	<ul style="list-style-type: none"> Opstellen verkeersvisie Hank. Inmiddels afgerond en dat heeft geleid tot 6 nieuwe projecten die worden opgepakt (project 3). Aanpak fietspad langs de Middenweg (project 4). Zorg dragen voor toekomstbestendige veren (project 5). 	<p>2022 – 2040</p> <p>2022-2024</p> <p>2022-2040</p>		<ul style="list-style-type: none"> De voorbereidende werkzaamheden voor een deel van de deelprojecten zijn gestart. Het betreffen vrijliggend fietspad langs de Nathalsweg en fietspad langs de Jachtsloot. In het najaar van 2023 worden de werkzaamheden voor de verdieping van het viaduct opgestart. Het voorontwerp Bestemmingsplan heeft tot eind april 2023 ter inzage gelegen en de grondverwerving is opgestart Zowel voor de veerverbinding Kop van 't Land (Werkendam-Dordrecht), Riveer, (Hardinxveld-Giessendam – Werkendam, Sleeuwijk – Gorinchem – Woudrichem), Veen-Aalst en de Bergsche Maasveren vindt intensief overleg plaats met de overige oevergemeenten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> • Verkennen en realiseren regionale fietsverbinding vanaf de Tol naar de Merwedebrug (project 8). • Ontwikkelen mobiliteitshubs in drie schaalniveaus (project 10). Ontwikkelen interregionale hub De Tol (project 11). • Verkennen, uitbouwen en monitoren openbaar vervoer binnen Altena (project 12) • Verbeteren van de verbinding tussen Werkendam en de A27 voor gemotoriseerd verkeer (project 13) • Aanpak file knelpunt N267 (Kromme Nol) (project 14). • Aangehaakt blijven bij reconstructie A27 (project 15). 	<p>2022-2040</p> <p>2022-2030</p> <p>2022-2030</p> <p>2024-2025</p> <p>2022-2031</p> <p>2022-2030</p> <p>2022-2024</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Er is gestart met een verkenning naar de haalbaarheid van een dergelijke verbinding waarbij wordt gekeken naar de verbinding tussen Geertruidenberg – Altena – Gorinchem • In overleg met de provincie en de vervoerder worden verbetermogelijkheden voor de HUBs Hank, Nieuwendijk, Kromme Nol, buurtbustransferium te Almkerk en De Tol uitgewerkt. • Periodiek vindt overleg plaats met de vervoerders (Arriva/ buurtbussen) alsook de concessieverlener (provincie Noord-Brabant). Bij deze overleggen wordt onder meer bezien waar mogelijkheden voor verbetering van het openbaar vervoer zijn. Er wordt ook geïnvesteerd in de promotie van OV • De situering van de nieuwe verbinding tussen de kern Werkendam en de Tol wordt meegenomen bij de studie naar de ontwikkeling van Werkendam-Oost • De planning is dat kort na de zomervakantie 2023 een schetsontwerp gereed is waarover besluitvorming kan plaatsvinden. Vervolgens kan technische uitwerking en daarna realisatie plaatsvinden. Verwachting is dat in de tweede helft van 2024 de aanpassingen gereed kunnen zijn. De verwachte startdatum van de aannemerscombinatie ALSÉÉN aan de A27 is najaar 2024. Een en ander sluit dus goed op elkaar aan. • Altena is stevig aangehaakt.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<ul style="list-style-type: none"> Aanpak sluiptverkeer nabij kernen A27 (project 16). Opstellen laadstrategie auto (project 20). Opstellen laadstrategie fiets (project 21). Gedrag beïnvloeden met slimme marketing, educatie en gedragscampagnes (project 22). 	permanent		<ul style="list-style-type: none"> Voor het noordoostelijk kwadrant zijn in maart diverse verkeers- en snelheidsremmende maatregelen gerealiseerd. In de loop van 2023/2024 gebeurt dat ook voor de overige drie kwadranten. Laadstrategie auto en fiets zijn inmiddels afgerond en de uitrol van laadpalen voor motorvoertuigen vindt de komende jaren gestaag plaats. Gedrag beïnvloeden met slimme marketing, educatie en gedragscampagnes is een permanente activiteit.
Ontsluiting kern Werkendam (projectnummering conform Mobiliteitsvisie)				
Ontsluiting kern Werkendam.	<ul style="list-style-type: none"> Verbeteren van de verbinding tussen Werkendam en de A27 voor gemotoriseerd verkeer (project 13). 	2022-2031		<ul style="list-style-type: none"> De situering van de nieuwe verbinding tussen de kern Werkendam en de Tol wordt meegenomen bij de studie naar de ontwikkeling van Werkendam-Oost
A27 en onderliggend wegennet (projectnummering conform Mobiliteitsvisie)				
De A27 en het onderliggend wegennet.	<ul style="list-style-type: none"> Verbeteren van de verbinding tussen Werkendam en de A27 voor gemotoriseerd verkeer (project 13). Aangehaakt blijven bij reconstructie A27 (project 15). Aanpak sluiptverkeer nabij kernen A27 (project 16). 	<p>2022-2030</p> <p>2022-2030</p> <p>2022-2023</p>		<ul style="list-style-type: none"> De situering van de nieuwe verbinding tussen de kern Werkendam en de Tol wordt meegenomen bij de studie naar de ontwikkeling van Werkendam-Oost. Altena is stevig aangehaakt Voor het noordoostelijk kwadrant zijn in maart diverse verkeers- en snelheidsremmende maatregelen gerealiseerd. In de loop van 2023/2024 gebeurt dat ook voor de overige drie kwadranten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen <i>(projectnummering conform Mobiliteitsvisie)</i>				
Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen mobiliteitshubs in 3 schaalniveaus (project 10). • Ontwikkelen interregionale hub De Tol (project 11). • Verkennen, uitbouwen en monitoren openbaar vervoer binnen Altena (project 12). 	<p>2022-2030</p> <p>2022-2030</p> <p>2022-2040</p>		<ul style="list-style-type: none"> • In overleg met de provincie en de vervoerder worden verbetermogelijkheden voor de HUBs Hank, Nieuwendijk, Kromme Nol, buurtbustransferium te Almkerk en De Tol uitgewerkt. • Periodiek vindt overleg plaats met de vervoerders (Arriva/buurtbussen) alsook de concessieverlener (provincie Noord-Brabant). Bij deze overleggen wordt onder meer bezien waar mogelijkheden voor verbetering van het openbaar vervoer zijn.
Beheer van wegen, water, groen, riool en verlichting				
Ontwikkelen participatiebeleid en de uitvoering daarvan.	<ul style="list-style-type: none"> • We stellen een participatiebeleidsplan op. 	2023-2024		Dit wordt in de loop van 2023 opgepakt.
Actualisatie en afstemming beleid (blauw/groen).	<ul style="list-style-type: none"> • We stellen een Programma Water, Riolering en Groen op. • We stellen een beheer- en onderhoudsplan voor stedelijk water op. 	<p>2022-2023</p> <p>2022-2023</p>		<ul style="list-style-type: none"> • De opstelling van het programma Water, riolering en groen is in volle gang. Naar verwachting wordt het programma medio 2023 afgerond, waarna het programma de bestuurlijke routing in gaat. • Met het Waterschap is overeenstemming over het beheer en onderhoud van de watergangen in Altena. Dit beheer is vastgelegd in een notitie en in ons beheersysteem.
Planmatig beheer en onderhoud van het watersysteem.	<ul style="list-style-type: none"> • We komen tot besluitvorming over de overdracht van stedelijk water met het Waterschap. 	2023		De gesprekken over mogelijke overdracht van stedelijk water met het Waterschap zijn opgestart. Dit is een proces dat zorgvuldig moet worden opgepakt.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
<p>Doorontwikkeling van de bedrijfsvoering en dienstverlening Buitendienst. Inclusief verduurzaming van de bedrijfsvoering Buitendienst en optimalisatie van de bedrijfsvoering en gladheidsbestrijding.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We verduurzamen en breiden het wagenpark en materieel uit. • We creëren eigen zoutopslag op de gemeentewerf in Giessen. • We optimaliseren routes voor gladheidsbestrijding. 	<p>2022-2026</p>		<p>De zoutopslag is inmiddels gerealiseerd. Dit jaar wordt het wagenpark geëlektrificeerd. De strooiroutes zijn geoptimaliseerd.</p>

5.2 Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
5. Bereikbaar Altena					
Actualisatie kapitaallasten	252 V	2 N	68 N	67 N	67 N
Reiniging Civiele kunstwerken	127 V	27 N	89 N	30 V	41 N
Aframen restantposten IBK 2020	121 V	653 V	304 V	304 V	304 V
Meeropbrengst havengelden	91 V	26 V	26 V	26 V	26 V
Dekking lasten Mobiliteitsvisie	200 V	336 V	686 V	646 V	625 V
Maatregelen Mobiliteitsvisie - dekking	69 V	69 V	69 V	69 V	69 V
Actualisatie kapitaallasten Mobiliteitsvisie	-	66 V	97 V	106 V	163 N
Maatregelen Mobiliteitsvisie - lasten	490 N	410 N	400 N	400 N	350 N
Budget Wegen	421 N	24 N	29 N	23 N	23 N
Budget Civiele kunstwerken	104 N	4 N	12 N	16 N	16 N
Kortingsregeling Bergsche Maasveren	-	300 N	300 N	300 N	300 N
Diverse mutaties < 50.000	6 N	18 N	16 V	15 V	15 V
Totaal 5. Bereikbaar Altena	163 N	365 V	300 V	389 V	78 V
Mutaties reserves 5. Bereikbaar Altena					
Aframen restantposten IBK 2020	187 N	719 N	370 N	370 N	370 N
Totaal Mutaties reserves 5. Bereikbaar Altena	187 N	719 N	370 N	370 N	370 N
Totaal 5. Bereikbaar Altena	349 N	354 N	70 N	19 V	292 N

Toelichting op de mutaties

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten van investeringen zijn op basis van een herberekening voor 2023 aangepast. Op programma 5 leidt dit in 2023 tot een voordeel van € 252.000.

Reiniging Civiele kunstwerken

Het budget is aangepast aan de frequentie waarmee de civiele kunstwerken worden gereindigd.

Aframen restantposten IBK 2020

In de begroting waren nog posten vanuit het oude IBK 2020 opgenomen. Deze betreffen met name reservemutaties. Deze posten worden geëlimineerd ten laste van de stelpost die voortvloeit uit het nieuwe IBK 2022. Zie ook bij mutaties reserves. Deze mutatie is per saldo budgettair neutraal.

Meeropbrengst havengelden

Op basis van de resultaten van het eerste half jaar van 2023 zullen naar verwachting in 2023 meer schepen gebruik maken van de haven dan begroot. Ook structureel wordt rekening gehouden met

een hogere opbrengst havengelden. Daarmee stijgen de te verwachten inkomsten Havengeld. Meeropbrengst havengelden totaal 2023 obv inkomsten eerste half jaar 2023.

Mobiliteitsvisie

De projecten in het kader van de Mobiliteitsvisie zijn nader in beeld gebracht, gefaseerd en geactualiseerd. De gevolgen daarvan zijn in de Tweede Bestuursrapportage 2023 financieel verwerkt. Voor een aantal projecten uit de Mobiliteitsvisie geldt dat het geen investeringen zijn. Deze projecten leiden tot lasten in de exploitatie. Deze lasten zijn in deze Tweede Bestuursrapportage 2023 geraamd en verwerkt (regel Maatregelen Mobiliteitsvisie - lasten). In de exploitatiebudgetten voor de Mobiliteitsvisie is voor een bedrag van € 69.000 ruimte gevonden (regel Maatregelen Mobiliteitsvisie - dekking). Het actualiseren en faseren van de investeringen Mobiliteitsvisie leidt tot een aanpassing van de kapitaallasten (regel Actualisatie kapitaallasten Mobiliteitsvisie). In de begroting is een stelpost opgenomen ter dekking van de lasten van de Mobiliteitsvisie (€ 200.000 in 2023, € 400.000 in 2024 en € 800.000 vanaf 2025). Deze stelpost dient als dekking voor de hierboven genoemde mutaties (regel Dekking lasten Mobiliteitsvisie).

Budget Wegen en Civiele kunstwerken

De prijsstijging waarmee in het IBK voor wegen en voor civiele kunstwerken rekening is gehouden is fors lager dan de daadwerkelijke prijsstijging in de respectievelijke sectoren. Aanvulling van de budgetten is noodzakelijk om in 2023 aan de onderhoudsverplichting te kunnen blijven voldoen.

Kortingsregeling Bergsche Maasveren

Stichtingsbestuur Bergsche Maasveren gaat tariefheffing invoeren voor een deel van de overvaarten (in elk geval personenauto's, motoren en vrachtverkeer). De gemeenteraad heeft het college opgeroepen na te gaan of en hoe de inwoners van Altena gratis of zo goedkoop mogelijk met de Bergsche Maasveren kunnen overvaren. Vooruitlopend op de keuze van de raad wordt vanaf 2024 een lastenraming van € 300.000 in de begroting opgenomen.

Mutaties reserves

In de begroting waren nog posten vanuit het oude IBK 2020 opgenomen. Deze betreffen met name reservemutaties. Deze posten worden geëlimineerd ten laste van de stelpost die voortvloeit uit het nieuwe IBK 2022. Deze mutatie is per saldo budgettair neutraal.

Programma 6. Financiën

6.1 Doelenbomen Financiën

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
HRM				
HRM-W: vernieuwen wervingsstrategie.	<ul style="list-style-type: none"> We gaan de wervingsstrategie vernieuwen. Het doel is om onderscheidend te zijn en de strategie aan te laten sluiten op de huidige markt. Daarmee willen we succesvoller zijn in het vinden van de juiste mensen en het sneller invullen van vacatures. We gaan KPI's vaststellen om bovenstaande te meten. 	2022-2026		<p>Vanuit het Coalitieakkoord ligt de wens om te vernieuwen. Dit is vertaald in een meerjarenplan. In het eerste kwartaal is een pilot uitgevoerd om talentgericht te werven. De leermomenten bieden aanknopingspunten om de strategie te vernieuwen.</p> <p>Ook is het employer brand verder doorontwikkeld. Hierin worden de uitingen geconcretiseerd om de wervingsstrategie een gezicht te geven.</p>
HRM-O: cultuur, gedrag en houding, principes, kernwaarden.	<ul style="list-style-type: none"> In het organisatie-ontwikkeltraject is in de afgelopen 3 jaar aandacht besteed aan het realiseren van structuur, processen en werkwijzen. De wijze waarop we gaan werken met elkaar en uitvoering gaan geven aan de werkwijzen, bepaalt het succes en de impact hiervan. We gaan uitvoering geven aan een bewustwordingsproces en bekwaam maken 	2022-2026		<p>Voor de organisatieontwikkeling vormen de serviceformules voor dienstverlening het kader. Organiseontwikkeling en dienstverlening komen samen vanuit het overheidsontwikkelmodel. Herijking van het dienstverleningsconcept heeft plaatsgevonden en de visie op de serviceformules is inmiddels vastgesteld.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	<p>van gewenste gedrag en houding. Dit doen we om de programma's in het coalitieakkoord op een 'Altena-wijze' uit te voeren en de eerder wijzigingen wat betreft structuur, processen en werkwijzen beter te laten landen.</p>			<p>De opgaven die tot de doorontwikkeling behoren zijn samengebracht in een roadmap. Een aantal van deze opgaven zijn in gang gezet zoals het optimaliseren van processen om te komen tot verbetering vanuit klantperspectief.</p>
<p>HRM-R: HR versterken op regionaal niveau.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We gaan inzetten op netwerken, op het delen van kennis en op een voorbeeld zijn voor anderen door innovatief en vernieuwend te zijn. • We moeten ons meer bewust zijn om zaken die wij vanzelfsprekend vinden, te verspreiden en te delen in de regio. We zijn actief met PR door de gemeente te vertegenwoordigen en te presenteren. • We participeren actief in werkgroepen in de regio geïnitieerd door gemeenten of provincie. • We onderzoeken en versterken de samenwerking met regio West-Brabant en het mobiliteitscentrum. 	<p>2022-2026</p>		<p>Vanuit het Coalitieakkoord ligt de wens om te vernieuwen. Dit is vertaald in een meerjarenplan. In het eerste kwartaal is een inventarisatie gemaakt van de huidige samenwerkingsverbanden en projecten die gezamenlijk in de regio worden opgepakt. In het tweede kwartaal wordt verder onderzocht waar we elkaar in kunnen versterken.</p>
<p>HRM-T: investeren in talenten van onze medewerkers.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We gaan inzetten op het herkennen, erkennen en inzetten van talenten van medewerkers op plekken waar de talenten tot hun recht komen en kunnen groeien. Door formeel en informeel leren en ontwikkelen gaan we talenten verder laten groeien. Om de talenten vast te stellen gaan we een standaardssystematiek inzetten. • We gaan inzetten op het gebruik van het beschikbare opleidingsbudget, gebruik van de systematiek en talenten leidend laten zijn in stappen in plaats van ervaring. 	<p>2022-2026</p>		<p>In het eerste kwartaal van 2023 is een visie op talentmanagement vastgesteld. Tevens is een plan van aanpak vastgesteld, dat een duidelijke planning geeft voor de uitrol van deze visie.</p> <p>In het tweede kwartaal wordt de aanbesteding van de managementtool opgepakt en de visie op leren en ontwikkelen voorbereid.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
HRM – Vitale gemeente: hand in hand gaan van vitaal Altena en vitale gemeente.	We zijn als gemeentelijke organisatie een voorbeeld voor de inwoners: <i>practice what you preach</i> . We gaan in co-creatie met vitale samenleving en arbodienst een meerjarenprogramma vormgeven om te komen tot een vitale gemeente.	Doorlopend		In het eerste kwartaal is een projectplan vitale gemeente geformuleerd, dit maakt onderdeel uit van het programmaplan Vitaal Altena. In het tweede kwartaal worden vitaliteitscafés gehouden om het begrip vitale organisatie te doorleven en het bottom-up ophalen van wensen/behoefte ten aanzien van vitaliteit bij de medewerkers. Deze output zal de input vormen voor het creëren van een visie op de vitale organisatie, het nog te ontwikkelen vitaliteitsbeleid en acties voor het meerjarenprogramma vitale organisatie.
Huisvesting, dienstverlening en vastgoed				
Huisvesting die aansluit bij het dienstverleningsconcept.	We concretiseren het dienstverleningsconcept naar aard van de klantrelatie.	2022-2023		Het principebesluit is genomen om de huisvesting van onze organisatie in Almkerk te regelen, terwijl we tegelijkertijd onze diensten dicht bij de inwoners zullen blijven leveren. In lijn met deze besluitvorming en de vastgestelde serviceformules, pakken we verschillende processen op ons om onze dienstverlening optimaal af te stemmen op de vraag van de inwoner, ondernemer en organisatie.
Altena in control				
Realistische begrotingsramingen.	We verbeteren de begrotingsdiscipline verder en ontwikkelen de informatievoorziening in de P&C-producten verder door.	2022-2026		Om de begrotingsdiscipline te vergroten wordt verder geïnvesteerd in sturing en beheersing. In Q1 en Q2 2023 zijn de Jaarrekening 2022, de Eerste Bestuursrapportage 2023 en de Kadernota 2024 opgesteld, waarbij nadrukkelijk aandacht is geweest voor de begrotingsramingen en de onderbouwingen daarvoor. Deze aandacht geldt ook voor de opstelling van de Tweede Bestuursrapportage 2023 en de Begroting 2024 in Q3 en Q4 2023.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Verwachte ontwikkelingen				
Digitaal wendbare organisatie.	We bewaken een gezonde balans tussen bedrijfscontinuïteit van systemen, borging van wettelijke kaders en ruimte voor nieuwe innovatieve ontwikkelingen voor digitale gemeentelijke dienstverlening.	2022-2026		We stellen een Uitvoeringsagenda digitale dienstverlening op.
Gemeentelijke belastingen				
Kostendeekkende tarieven voor gemeentelijke diensten en producten, met uitzondering van de grafrechten.	<ul style="list-style-type: none"> • We verhogen de tarieven met inflatie. Vanwege de hoge inflatie wordt het percentage gemaximeerd op 5%. Hierop gelden 2 uitzonderingen: voor de rioolheffing is de inflatiecorrectie 2% (riolering is kapitaalintensief) en voor de bouwleges wordt geen inflatiecorrectie toegepast (zit al in de stijging van de bouwsom). • Niet-kostendeekkende tarieven verhogen we met een ingroeipercentage van 2%. Hierop zijn 2 uitzonderingen: het groeipercentage voor de bouwleges is 4% en de lijkbezorgingsrechten worden niet met een ingroeipercentage verhoogd. 	2022-2026		De tarieven voor gemeentelijke diensten en producten 2023 zijn op basis van de in de Kadernota 2023 en Begroting 2023 opgenomen uitgangspunten vastgesteld.

6.2 Financieel overzicht

6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
Meicirculaire 2023	1.099 V	4.627 V	6.538 V	341 N	586 N
Septembercirculaire 2023	247 V	855 V	554 V	162 V	1.918 V
Bijstellen stelpost loon-prijzontwikkeling	-	833 N	847 N	856 N	904 N
Opbrengst OZB	190 V	234 V	93 N	375 N	375 N
Suppletie BTW / BCF	190 V	-	-	-	-
Actualisatie kapitaallasten	123 V	6 V	10 V	10 V	10 V
Actualisatie kapitaallasten mobiliteit	-	5 N	14 V	66 V	129 V
Actualisatie Rente kortlopende geldleningen	50 V	-	-	-	-
Actualisatie Rente langlopende geldleningen	537 N	39 N	45 N	68 N	75 N
Diverse mutaties < 50.000	29 V	9 V	54 V	97 V	99 V
Totaal 6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.392 V	4.885 V	6.185 V	1.306 N	215 V
Totaal 6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.392 V	4.885 V	6.185 V	1.306 N	215 V

Meicirculaire 2023 en Septembercirculaire 2023

De Meicirculaire 2023 en de Septembercirculaire 2023 laten met uitzondering van het jaar 2026 een positieve ontwikkeling zien. De positieve ontwikkeling van de algemene uitkering 2023 is het gevolg van een hoger accres in verband met een hogere bijstelling voor de ontwikkeling van de lonen en prijzen en van de aanpassing van de maatstaven op basis waarvan de algemene uitkering over de gemeenten verdeeld wordt.

Bijstellen stelpost loon- en prijzontwikkeling

Op basis van de Meicirculaire 2023 en de Septembercirculaire 2023 is de stelpost voor de loon- en prijzontwikkeling herberekend. Deze stelpost is bedoeld voor onder andere het opvangen van Cao-ontwikkelingen.

Opbrengst OZB

In 2023 komt op basis van de juniraming van SVHW meer OZB binnen dan geraamd. Oorzaak is een hogere waarde dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. De raming van de opbrengst OZB voor 2024 wordt aangepast op basis van de door SVHW geraamde nieuwe waarden en volumegroei plus de inflatiecorrectie conform het tarievenbeleid (zie Kadernota 2024). De opbrengst OZB voor 2025 en verder moet worden geraamd op basis van constante prijzen (geen jaarlijkse inflatiecorrectie). Dit gebeurde eerder tegen lopende prijzen. Dit heeft tot gevolg dat de meerjarenraming negatief moet worden bijgesteld (de eerder doorberekende jaarlijkse inflatiecorrectie wordt gecorrigeerd).

Suppletie BTW / BTW-compensatiefonds

De gemeente heeft een suppletieaangifte ingediend bij de Belastingdienst. Het resultaat van de suppletie BTW / BTW-compensatiefonds (BCF) leidt tot baten van € 190.000.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten van investeringen zijn op basis van een herberekening voor 2023 aangepast. Op programma 6a leidt dit in 2023 tot een voordeel van € 123.000.

Actualisatie kapitaallasten Mobiliteitsvisie

Het actualiseren en faseren van de investeringen Mobiliteitsvisie leidt tot een aanpassing van de kapitaallasten.

Actualisatie Rente kortlopende en langlopende geldleningen

De ontwikkelingen op de kapitaalmarkten leiden ertoe dat de rentelasten de komende jaren zullen toenemen. De hogere rentepercentages leiden tot een aanpassing van de rentelasten van kortlopende en langlopende leningen.

6b. Overhead

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
6b. Overhead					
Stelpost onderhoud naar reserve onderhoud gebouwen	259 V	134 V	134 V	134 V	134 V
Afrekening Flex West-Brabant 2022	117 V	-	-	-	-
Informatiebeveiliging keuze brons	60 V	-	-	-	-
Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen	55 V	-	-	-	-
Facilitaire zaken	100 V	-	-	-	-
Werving en selectie	185 N	-	-	-	-
Vaststelling subsidie 2021 Trema beheer en exploitatie	152 N	-	-	-	-
Inhuur team Toegang – wachtlijsten Wmo	170 N	123 N	-	-	-
Inhuur team Toegang – hercontroles P-wet	92 N	263 N	-	-	-
Overheveling budget bouwinspectie	75 N	-	-	-	-
Organisatieontwikkeling	70 N	-	-	-	-
Juridische kosten WOO	67 N	-	-	-	-
Inkoopbureau	65 N	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	169 V	8 N	16 V	16 V	15 V
Totaal 6b. Overhead	118 N	260 N	150 V	150 V	149 V
Mutaties reserves 6b. Overhead					
Verschuiven stelpost naar reserve onderhoud gebouwen	259 N	134 N	134 N	134 N	134 N
Totaal Mutaties 6b. Overhead	259 N	134 N	134 N	134 N	134 N
Totaal 6b. Overhead	377 N	394 N	16 V	16 V	15 V

Toelichting op de mutaties

Stelpost onderhoud naar reserve onderhoud gebouwen

Het bedrag van € 259.000 is in het kader van het nog op stellen beheerplan gebouwen geraamd voor het onderhoud van gemeentelijke gebouwen. De vaststelling van het beheerplan gebouwen vindt echter niet plaats in 2023. Anticiperend hierop wordt voorgesteld dit bedrag toe te voegen aan de bestemmingsreserve Onderhoud gemeentelijke gebouwen. Zie ook onder Mutaties reserves. Deze mutatie is budgettair neutraal.

Afrekening Flex West-Brabant 2022

In maart 2023 heeft de Regio West-Brabant (RWB), waaronder Flex West-Brabant valt, de deelnemende gemeenten een afrekening gestuurd over het jaar 2022 (betaalde fee van opdrachtnemers minus uitvoeringskosten). Over 2022 ontvangt de gemeente Altena een bedrag van € 117.000 terug.

Informatiebeveiliging keuze brons

Security Information and Event Management (SIEM). Beveiligingsinformatie en gebeurtenisbeheer is een gebied op het gebied van computerbeveiliging, waar softwareproducten en -services beheer van beveiligingsinformatie en beheer van beveiligingsgebeurtenissen combineren. Een Security Operations Center (SOC) is verantwoordelijk voor het beschermen van Altena tegen cyberdreigingen. Altena heeft in 2023 bewust een 'brons' abonnement SIEM / SOC afgesloten om ervaring op te doen. Daarmee bedragen de werkelijke kosten € 60.000, daar waar in de begroting een post van € 120.000 geraamd was. Momenteel loopt het onderzoek naar uitbreiding usecases SIEM/SOC. Wij verwachten geen invoering meer in 2023. Het niet uitgegeven bedrag van € 60.000 worden daarom afgeraamd.

Actualisatie programmabudget 2023

In de Eerste Bestuursrapportage 2023 is voor het programma Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen een programmabudget beschikbaar gesteld van € 75.000. Met dit budget kan het programma opgestart en uitgevoerd worden. Gelet op de urgentie wordt al invulling gegeven aan de uitvoering van het programma, maar is de invulling van het programmateam meer naar achteren geschoven. Een bedrag van € 55.000 zal in 2023 niet tot besteding komen en wordt daarom afgeraamd.

Budget facilitaire zaken

Binnen het budget voor facilitaire zaken vallen de kosten van bureaubenodigheden, de kopieerkosten en de kosten van publicaties (boeken, tijdschriften, kranten) lager uit.

Uitvoering campagnes werving en selectie

Voor werving en selectie is in de Begroting 2023 een budget van € 250.000 geraamd. Uit dit budget worden de campagnes betaald en bureaus die ons ondersteunen in het zoeken naar geschikte kandidaten. Ook de wervingscampagne 'Grappig dat...' en de Verwondercampagne worden uit dit budget bekostigd. Voor het doorontwikkelen van de campagnes en de inzet van externe bureaus is het budget ontoereikend. Vanwege het ontbreken van voldoende interne capaciteit is een zwaarder beroep op de expertise van de externe experts nodig. Dit leidt in 2023 tot € 185.000 hogere lasten.

Vaststelling subsidie Trema beheer en exploitatie

Stichting Trema beheer en exploitatie verzorgt het beheer en de exploitatie van De Dussenaar in Dussen en Het Vlechtwerk in Werkendam. Conform afspraak compenseert de gemeente het eventuele exploitatietekort bij beide accommodaties. Door omstandigheden vindt de vaststelling van de subsidie 2021 nu pas plaats. Met de vaststelling van de subsidie 2021 was in de Begroting 2023 geen rekening gehouden.

Inhuur team Toegang

- Voor het wegwerken van de wachtlijsten in de Wmo-toegang is langer inspanning en extra expertise nodig. Hiermee willen we duurzaam grip krijgen op de wachtlijst bij de Wmo-voorzieningen binnen team Toegang en tot een aanvaardbare werkvoorraad komen.
- Er is sprake van achterstand bij de hercontroles in de uitvoering van de P-wet. Extra capaciteit is nodig om de achterstand weg te werken. Daarnaast is de invulling van de specialismen Nuggers en Handhaving / rechtmatigheid binnen de P-wet gewenst. In 2024 worden deze taken / functies als pilot uitgevoerd. Daarna zal worden gekeken hoe een eventuele structurele invulling vormgegeven kan worden.

Overheveling budget bouwinspectie

De van het Rijk ontvangen middelen voor de invoering van de Wet kwaliteitsborging (Wkb) zijn nog niet besteed. De voorbereidingen voor de Wkb zijn weliswaar in volle gang, maar de daarmee samenhangende lasten zijn uit een ander budget bekostigd. Voorgesteld wordt het nog niet bestede budget van € 150.000 voor de helft aan te wenden als dekking voor de kosten van de inhuur van een advocaat voor een viertal handhavingss dossiers. De andere helft wordt ingezet als dekking van de inhuur van bouwinspectie. Hiertoe dient € 75.000 naar programma 4 overgeheveld te worden. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal. Zie ook programma 4.

Extra gelden organisatieontwikkeling

Het in de Begroting 2023 geraamde budget voor organisatieontwikkeling zal worden overschreden. In het najaar zullen de projecten Talentmanagement, Management Development, vitale organisatie en kleinere ondersteunende activiteiten worden uitgevoerd. Voor deze activiteiten, speerpunten uit het Bestuursakkoord, is een bedrag van € 70.000 extra nodig. Na de definitieve gunning van aanbesteding zal duidelijk worden hoeveel budget nodig is voor het Management Development-traject en talentmanagement in 2024 en 2025. Indien nodig wordt hierop in de Eerste Bestuursrapportage 2024 teruggekomen.

Juridische kosten WOO

Voor een bedrag van € 65.000 zijn onvoorzienbare juridische kosten gemaakt voor de behandeling van WOO-verzoeken.

Meer inzet Inkoopbureau

In 2023 wordt een hoger beroep gedaan op de inzet van het Inkoopbureau voor ondersteuning bij de uitvoering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Mutaties reserves

Het bedrag van € 259.000 is in het kader van het nog op stellen beheerplan gebouwen geraamd voor het onderhoud van gemeentelijke gebouwen. De vaststelling van het beheerplan gebouwen vindt echter niet plaats in 2023. Anticiperend hierop wordt voorgesteld dit bedrag toe te voegen aan de bestemmingsreserve Onderhoud gemeentelijke gebouwen. Mutaties reserves. Deze mutatie is budgettair neutraal.

6c. Vennootschapsbelasting

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
6c. Vennootschapsbelasting					
Geen mutaties	-	-	-	-	-
Totaal 6c. Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Mutaties reserves 6c. Vennootschapsbelasting					
Mutaties reserves Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal Mutaties reserves 6c. Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal 6c. Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-

Investeringsen

Aanvullende investeringen

Op een aantal programma's vinden in 2023 wijzigingen in investeringsbudgetten plaats. In onderstaande tabel zijn deze investeringsbudgetten opgenomen. Deze investeringsbudgetten dienen door de raad gevoteerd te worden. De gevolgen voor de kapitaallasten die samenhangen met de in de tabel genoemde investeringsbudgetten zijn vanaf 2024 in de Begroting 2024 verwerkt.

Investering	2023
Aanvullend investeringsbudget Dierenverblijf Veen	15 N
Aanvullend investeringsbudget Verbouwing twee verdieping gemeentehuis	20 N
Aanvullend investeringsbudget Meubilair gemeentehuis	9 N
Aanvullend investeringsbudget Nieuwbouw brandweerkazernes	43 N
Aanvullend investeringsbudget Wegen	565 N
Aanvullend investeringsbudget Civiele kunstwerken	9 N
Aanvullend investeringsbudget Verwerven gronden Veen	1.000 N
	1.661 N

Toelichting

Dierenverblijf Veen

Voor de nieuwbouw van het dierenverblijf is eind 2022 een budget beschikbaar gesteld op basis van een inschatting van de realisatiekosten. Nu de plannen verder zijn uitgewerkt en het offertetraject is doorlopen blijkt dat het budget ontoereikend is voor de realisatie. De twee hoofdoorzaken van de hogere kosten zijn de sterk gestegen bouwkosten en het sedumdak op het gebouw.

Verbouwing tweede verdieping gemeentehuis en meubilair gemeentehuis

Vanwege een extreme stijging van de bouw- en materiaalkosten is de herinrichting van de bestuursvleugel duurder geworden dan vooraf ingeschat. Ook de aanschaf van extra meubilair (vergaderstoelen) leidt tot een overschrijding van het investeringsbudget.

Nieuwbouw brandweerkazernes

Het investeringsbudget is niet toereikend om nog een aantal nagekomen facturen te betalen.

Wegen en Civiele kunstwerken

De prijsstijging waarmee in het IBK voor wegen en voor civiele kunstwerken rekening is gehouden is fors lager dan de daadwerkelijke prijsstijging in de sector. Aanvulling van de investeringsbudgetten is noodzakelijk om in 2023 aan de onderhoudsverplichting te kunnen blijven voldoen.

Verwerven gronden Veen

Om de nieuwbouw van de Oranje Nassaschool en de gymzaal in Veen te realiseren dient de gemeente de grond op Den Eng te kopen. Voor de aankoop van de gronden wordt het voor de realisatie van de brede school Veen beschikbare investeringsbudget met € 1.000.000 verhoogd (Raadsbesluit d.d. 14 maart 2023).

Fasering investeringsbudgetten

Naar aanleiding van de motie Tanisnorm is met de raad afgesproken een aantal verbeteringen door te voeren om de investeringen qua planning (fasering), raming en beperking van risico's beter in de meerjarenbegroting te verwerken. In de afgelopen maanden is een proces doorlopen waarin het investeringsprogramma (oude en nieuwe investeringen) tegen het licht is gehouden. Hierbij is het investeringsprogramma 2023 wat betreft uitvoerbaarheid en haalbaarheid geactualiseerd. Dit leidt voor het jaar 2023 tot een bijstelling van de investeringsbudgetten met ruim € 14 miljoen. Dit leidt vanaf 2024 tot een voordeel op de kapitaallasten, die in de Begroting 2024 is verwerkt. Voor een meer gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar bijlage 1 bij deze Tweede Bestuursrapportage 2023.

Omschrijving	2023
Verschuiving tussen investeringsbudgetten tractie – positief saldo	429 V
Verschuiving tussen investeringsbudgetten – geen saldo	854 V
Aanpassing fasering investeringsbudgetten 2023	12.746 V
Aanpassing investeringsbudgetten Mobiliteit 2023	695 V
	14.724 V

Samenvattend overzicht

Financieel overzicht

In de Tweede Bestuursrapportage 2023 wordt gerapporteerd over de financiële afwijkingen van de Begroting 2023. In onderstaande tabel worden per programma de effecten op het begrotingsaldo weergegeven.

Programma	2023	2024	2025	2026	2027
1. Inwoner & Bestuur	49 N	371 N	28 N	56 N	46 N
2. Altena Samenredzaam	663 V	227 V	209 N	464 N	512 N
3. Veelzijdig Altena	167 V	69 N	10 V	54 N	53 N
4. Duurzaam Altena	758 N	162 N	176 N	352 N	378 N
5. Bereikbaar Altena	163 N	365 V	300 V	389 V	78 V
6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.392 V	4.885 V	6.185 V	1.306 N	215 V
6b. Overhead	118 N	260 N	150 V	150 V	149 V
6c. Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal mutaties baten / lasten	1.135 V	4.616 V	6.233 V	1.693 N	548 N
Mutaties reserves programma 1	143 N	303 V	23 N	23 N	23 N
Mutaties reserves programma 2	-	-	-	-	-
Mutaties reserves programma 3	100 V	73 N	73 N	73 N	73 N
Mutaties reserves programma 4	14 V	1 N	1 N	1 N	1 N
Mutaties reserves programma 5	187 N	719 N	370 N	370 N	370 N
Mutaties reserves alg.dek.mid. en onvoorzien	-	-	-	-	-
Mutaties reserves overhead	259 N	134 N	134 N	134 N	134 N
Mutaties reserves vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	475 N	624 N	601 N	601 N	601 N
Totaal mutaties Tweede Bestuursrapportage 2023	660 V	3.991 V	5.632 V	2.294 N	1.149 N

De financiële ontwikkelingen in de Tweede Bestuursrapportage 2023 leiden ertoe dat het saldo van de Begroting 2023 op dit moment uitkomt op € 3.240.000 nadelig.

(bedragen x € 1.000)	2023
Saldo Begroting 2023	424 V
Mutaties Eerste Bestuursrapportage 2023	4.294 N
Raadsbesluit Aankoop Kooikamp 11	30 N
Mutaties Tweede Bestuursrapportage 2023	660 V
Saldo Begroting 2023 na Tweede Bestuursrapportage 2023	3.240 N

Op basis van de ervaringen in voorgaande jaren worden gedurende de resterende maanden nog financiële mutaties verwacht, zoals de Decemercirculaire 2023 van het gemeentefonds, onderuitputting op budgetten als gevolg van het niet in 2023 uitvoeren van werkzaamheden en afrekeningen over eerdere jaren. Naar verwachting leiden deze mutaties ertoe dat het begrotingsaldo ook in 2023 positief zal uitkomen. Voor zover de mutaties in oktober / november bekend zijn, wordt de raad met de Decemberwijziging 6/6 www.gemeenteAltena.nl 2023 hierover geïnformeerd. Mutaties die later in beeld komen worden verwerkt in de Jaarrekening 2023.

Bijlage 1. Actualisering investeringsprogramma 2023-2027

Nummer	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Verschuiving tussen kredieten tractie – positief saldo						
7040098	Bijstelling krediet Bedrijfswagen 3 met Kipbak	31 N	-	-	-	-
7040099	Bijstelling krediet Overige tractiemiddelen 2019	7 V	-	-	-	-
7040100	Bijstelling krediet Vervanging pick-up 3-VFV-83	25 N	-	-	-	-
7040100	Bijstelling krediet Vervanging pick-up 7-VFV-29	25 N	-	-	-	-
7040100	Bijstelling krediet Vervanging pick-up 8-VFX-49	25 N	-	-	-	-
7040104	Bijstelling krediet Vervanging pick-up 2-VFZ-22	27 N	-	-	-	-
7040115	Bijstelling krediet Verv. vrachtauto Iveco incl. toebeh.	180 V	-	-	-	-
7040117	Bijstelling krediet Vervanging Pick -up Piaggio porter	40 N	-	-	-	-
7040118	Bijstelling krediet Vervanging Volkswagen Crafter	38 N	-	-	-	-
7040123	Bijstelling krediet Vervanging Pick-up bus VB-011-X	48 N	-	-	-	-
7040124	Bijstelling krediet Vervanging Pick-up bus VB-012-X	43 N	-	-	-	-
7040127	Bijstelling krediet Tractie buitendienst 2022	29 V	-	-	-	-
7040128	Bijstelling krediet Tractie buitendienst 2023	514 V	-	-	-	-
Totaal		429 V	-	-	-	-

Bovenstaande tabel zijn bevat de mutaties als gevolg van de actualisatie van de reeds beschikbaar gestelde kredieten van tractie. Per saldo zal in 2023 een aframing van € 429.000 plaatsvinden. In de paragraaf Investerings in de Begroting 2024 is de actualisatie van het investeringsprogramma in beeld gebracht.

Nummer	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Verschuiving tussen kredieten – geen saldo						
7210215	Verschuiving tussen kredieten en jaren Armaturen openbare verlichting 2023	220 V	400 N	-	-	-
7040115	Verschuiving tussen kredieten en jaren Masten openbare verlichting 2023	180 V	-	-	-	-
7750043	Verschuiving tussen kredieten en jaren Grond uitbr.begraafcap.Rijswijk	14 N	-	-	-	-
7750044	Verschuiving tussen kredieten en jaren Uitbreiding begraafcap.Rijswijk	179 V	50 N	115 N	-	-
7750045	Verschuiving tussen kredieten en jaren Grond uitbr.begraafcap.Woudrichem	199 N	-	-	-	-
7750046	Verschuiving tussen kredieten en jaren Uitbreiding begraafcap.Woudrichem	488 V	289 N	-	-	-
Totaal		854 V	739 N	115 N	-	-

Bovenstaande tabel bevat de mutaties als gevolg van het actualiseren en faseren van reeds beschikbaar gestelde kredieten tot en met 2023. Over de jaren heen ontstaat er geen saldo.

Nummer	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Aanpassing fasering						
7030013	Verschuiving Het Hoekje Almkerk Tiny Houses	85 V	85 N	-	-	-
7040097	Verschuiving Tractor	25 V	25 N	-	-	-
7040110	Verschuiving Telefooncentrale	13 V	13 N	-	-	-
7040097	Verschuiving Tractor John Deere met aanhanger	25 V	25 N	-	-	-
7040137	Verschuiving Solar Carports	445 V	-	-	-	445 N
7040138	Verschuiving ICT Apparatuur 2023	492 V	492 N	-	-	-
7040139	Verschuiving ICT hardware overig 2023	187 V	187 N	-	-	-
7040097	Verschuiving Oplaadpunten werf Werkendam	25 V	25 N	-	-	-
7210188	Verschuiving Inv. gladheidsbestr.- rest. 2018	192 V	192 N	-	-	-
7210204	Verschuiving Rec.Noten-, Meidoorn-, Berkenlaan	212 V	212 N	-	-	-
7210225	Verschuiving Civ. Kunstw. Beton Beheerplan 2022	65 V	65 N	-	-	-
7210237	Verschuiving Parkeervoorz. bussen Prinsentuincol.	858 V	215 N	500 N	143 N	-
7210240	Verschuiving Armaturen openbare verlichting 2022	36 V	36 N	-	-	-
7210241	Verschuiving Reconstructie Oostkilweg	47 V	47 N	-	-	-
7210265	Verschuiving rest.kerkmuur & inricht.openb.ruimte	90 V	90 N	-	-	-
7210269	Verschuiving Verkeersveiligheid Bandijk	600 V	600 N	-	-	-
7240012	Verschuiving Insteekhaven Werkendam - Aanleg	2.924 V	50 N	2.874 N	-	-
7420191	Verschuiving Ambtelijk cap.verduurzaming scholen	16 V	16 N	-	-	-
7420198	Verschuiving Verduurzaming scholen	1.500 V	1.500 N	-	-	-
7420201	Verschuiving Voorbereiding De Halm	160 V	-	60 N	50 N	50 N
7420208	Verschuiving Ambtelijke uren IHP 2021	40 V	40 N	-	-	-
7420209	Verschuiving Ambtelijke uren IHP 2022	18 V	-	-	18 N	-
7420210	Verschuiving Ambtelijke uren IHP 2023	54 V	-	54 N	-	-
7420213	Verschuiving Verbouwing d'Alburcht Hal-Turnhal	2.196 V	3.100 V	3.296 N	2.000 N	-
7520118	Verschuiving Kantplanken kunstgrasvelden	442 V	442 N	-	-	-
7570042	Verschuiving Spelen beheerplan buitenruimte 2022	25 V	25 N	-	-	-
7570043	Verschuiving Spelen beheerplan buitenruimte 2023	126 V	126 N	-	-	-
7570049	Verschuiving Faunapassage Bandijk Werkendam	110 V	110 N	-	-	-
7570051	Verschuiving Ecologische verb. Pompveld	185 V	185 N	-	-	-
7720214	Verschuiving Invest GRP, Waternota Waterplan 2022	614 V	614 N	-	-	-
7730034	Verschuiving Herijking milieustation Werkendam	71 V	71 N	-	-	-
7750042	Verschuiving Investering asbestemmingen	10 V	10 N	-	-	-
7420208	Verschuiving Herinrichting begraafplaats Sl'wijk	40 V	40 N	-	-	-
7750050	Verschuiving Verduurzaming groen	141 V	141 N	-	-	-
7820035	Verschuiving Nieg Woudrichem Zuid	982 V	-	-	982 N	-
7570036	Groen ov.beheerpl buitenruimte 2024	21 N	21 V	-	-	-
7570044	Spelen beheerplan buitenruimte 2024	11 N	11 V	-	-	-
7720215	Invest GRP, Waternota Waterplan 2023	250 N	250 V	-	-	-
7210278	Civiele kunstwerken beheerplan 2024	5 N	5 V	-	-	-
7210280	Straatmeubilair 2024, beheerplan	15 N	15 V	-	-	-
Totaal		12.746 V	2.435 N	1.903 V	3.388 N	3.080 N

De hiervoor weergegeven tabel bevat de mutaties die het gevolg zijn van de fasering qua uitvoering van de kredieten van 2023. Daarnaast is een deel van kredieten 2024 naar voren gehaald (2023) ten behoeve van de voorbereiding.

Nummer	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Mutaties projecten Mobiliteitsvisie						
7210244	Bijstelling krediet Fietspad langs Nathalsweg	90 N	230 N	600 N	300 N	-
7210234	Verschuiving Ontsluitingsweg Werkendam	-	195 N	4.425 N	5.000 N	1.000 N
7210257	Verschuiving Vrijliggend fietspad Middenweg	-	-	70 V	500 N	-
7210268	Verschuiving Voorb.krediet verkeersvisie Hank	145 V	-	-	-	-
7210283	Verschuiving Mobiliteitsvisie fiets	115 V	120 N	-	-	-
7210234	Ontsluitingsweg Werkendam	-	195 N	4.425 N	5.000 N	1.000 N
7210244	Fietspad langs Nathalsweg	90 N	230 N	600 N	300 N	-
7210257	M4 Vrijliggend fietspad Middenweg	-	-	70 V	500 N	-
7210268	Vorb.krediet verkeersvisie Hank Raad 8-03-22	20 V	125 V	-	-	-
7210283	Mobiliteitsvisie fiets F8-F9	-	5 N	-	-	-
7210284	Mobiliteitsvisie openb vervoer, hubs O10-O11	-	420 N	120 N	-	-
7210285	Mobiliteitsvisie multimodaal M1-M2-M3.1 t/m M3.7	825 V	-	-	-	-
7210286	Mobili.visie gemotoris verkeer A15-A16	400 V	-	-	-	-
7210288	HUB's Opwaardering	-	600 V	-	-	-
7210311	M1 M2a F9 Gemeentebrede Verkeersveiligheidsaanpak	450 N	450 N	450 N	450 N	450 N
7210312	M2b SPV vier prioritaire projecten	-	500 N	500 N	500 N	500 N
7210313	M2c Aanpassen kruising Midgraaf - Duijlweg Almerk	30 N	40 N	330 N	-	-
7210314	M3.3 Aanleg sluipverkeer werende maatregelen Buitendijk Hank	5 N	80 N	65 N	-	-
7210315	M3.4 Vrijliggend fietspad Jachtsloot te Hank	30 N	330 N	-	-	-
7210293	M3.6a Uitdiepen viaduct A27-Kurenpolderweg Hank	5 N	95 N	1.060 N	1.750 N	150 N
7210294	M3.6b Nieuwe verbindingsweg Kurenpolderweg - Nathalsweg Hank	-	60 N	45 N	65 N	820 N
7210295	M3.6c Aanleg vrijliggend fietspad Kurenpolderweg Hank (nabij recreatiepark)	-	-	10 N	85 N	85 N
7210296	M3.7 Aanleg vrijliggend fietspad Kurenpolderweg (onder viaduct A27)	-	-	10 N	10 N	135 N
7210297	A15a Realiseren Slimme Aanpak A27	10 N	130 N	110 N	100 N	100 N
7210298	A16 Aanpak sluipverkeer nabij kernen A27	100 N	295 N	230 N	100 N	100 N
Totaal		695 V	2.650 N	12.840 N	14.660 N	4.340 N

In de tabel zijn de mutaties weergegeven van de actualisatie en fasering van de reeds beschikbaar gestelde kredieten 2023 van de Mobiliteitsvisie. Tevens zijn de investeringen van 2024-2027 in dit overzicht opgenomen. Deze investeringen zijn ook opgenomen in de Begroting 2024 (Investeringsplan 2024-2027).